

Samvirke

NR. 22, 1957
15. DECEMBER

Ludvig Holberg som boghandler

Ludvig Holberg var en meget holden mand – betydelig mere velhavende, end nutiden måske regner med. En barndom i fattigdom havde givet ham et meget tydeligt indtryk af pengenes og sparsommelighedens værdi. Grunden til Holbergs betydelige formue blev lagt gennem en fornuftig administration af hans gage som universitetsprofessor og ikke mindst gennem salget af de mange bøger, han skrev.

Da der på den tid ikke fandtes boghandlere i dette ords nuværende forstand, stod Holberg selv for salget af sine bøger, og dette foregik fra hans egen stue, hvor bøgerne lå stablet op henne i et hjørne.

Holberg satte næsten alle sine indtægter i landejendomme, og hans to godser, som ifølge en vurdering 1747 udgjorde tilsammen tusind tønder hartkorn, gav ham et meget stort årligt udbytte. Disse godser blev

for øvrigt testamenteret Sorø Akademi, og til gengæld fik Holberg en barontitel – han var nemlig ikke alene en sparsommelig mand, men tillige meget ærekær.

Ja, den gode, gamle Holberg er et meget slående bevis på, hvorledes velstand og økonomisk tryghed kan erhverves gennem sparsommelighed. Nu, da julen nærmer sig, er der sikkert mange mennesker, der ved regelmæssig opsparing hele året igennem har sparet penge sammen til afholdelse af de mange udgifter, denne store højtid uvægerlig fører med sig. Er De ikke i den lykkelige situation, at De har penge i banken til dette formål, vil De sikkert love Dem selv, at til næste år skal De spare penge op. De skulle gøre alvor af det allerede fra det nye års begyndelse og påbegynde en opsparing i Andelsbanken. Det vil i høj grad lette næste års julebudget.

Vi sender vore læsere de bedste ønsker om en rigtig glædelig jul – tak for det gamle år og på gensyn i 1958.

ANDELSBANKEN

EN ÅBEN DØR

Nogle videnskabsmænd overvin-
trede engang på Spitsbergen. De
vidste, at en dag ville solen forsvin-
de. De var forberedte på, hvad der
ville komme: at mørket for en tid ville
få magt. Og en dag sluktes lyset. Det
blev ikke morgen igen. Polarnatten
havde sænket alt i sin isnende stil-
hed. Mørket var over dem. Stærkere,
mere knugende, end nogen af dem
havde kunnet tænke. En af dem skrev
i sin dagbog: „Lidt efter lidt forsvandt
mit mod.“ Som mørket svæbte ang-
sten sig om dem. Den dybeste angst,
tvivlens angst: „Måske kommer solen
aldrig mere tilbage?“

En morgen vil det gry, vidste de
ifølge naturlovene. Men denne viden
slår ikke til overfor angsten – for:
måske kommer solen ikke mere igen?
Det er jo netop heri – i tvivlen på
lysets komme – at angsten har sin
rod. Og derfor slår viden ikke til.
Viden uden tro slår aldrig til, når
angsten er stor – når mørket er helt.

Men troens håb er menneskets lyk-
kestav. Siden de ældste tider. Lige
siden syndefaldet har det levet i
slægten, næret af de gamle profe-
tjer: Den dag skulle komme, da keru-
ben påny løftede flammesværdet, da
døren igen skulle åbnes . . . Da Guds-
barnet blev født på jord. I ham og
med ham brød lyset frem. Det skete
„i tidens fylde“, det tidspunkt i slæg-
tens historie, hvor længslen er blevet
så stærk, at sindet kan tage imod.
Længslen er stærkest, hvor mørket
er størst. Derfor er det også sandt, at
„netop som jord ej mer kan råde,
kommer et frelsens væld af nåde.“

Som i slægtens historie, således
også i det enkelte menneske. Det øje-
blik kan komme, hvor et menneske
enten må gå til i fortvivlelsens mør-
ke eller leve i troens lys. Det som
Jakob Knudsen synger om: „Vær mig
nær – du lysets far, du livets giver –
thi uden dig jeg for mørket gruer,
hold mig med din faderhånd, så jeg
dig fornemmer, fri mig ud af mørkets
bånd, så min frygt jeg glemmer“

– der, hvor et menneskes dybeste håb
og længsler ligesom samler sig i det
brændpunkt: vær mig nær – dér kan
det blive jul.

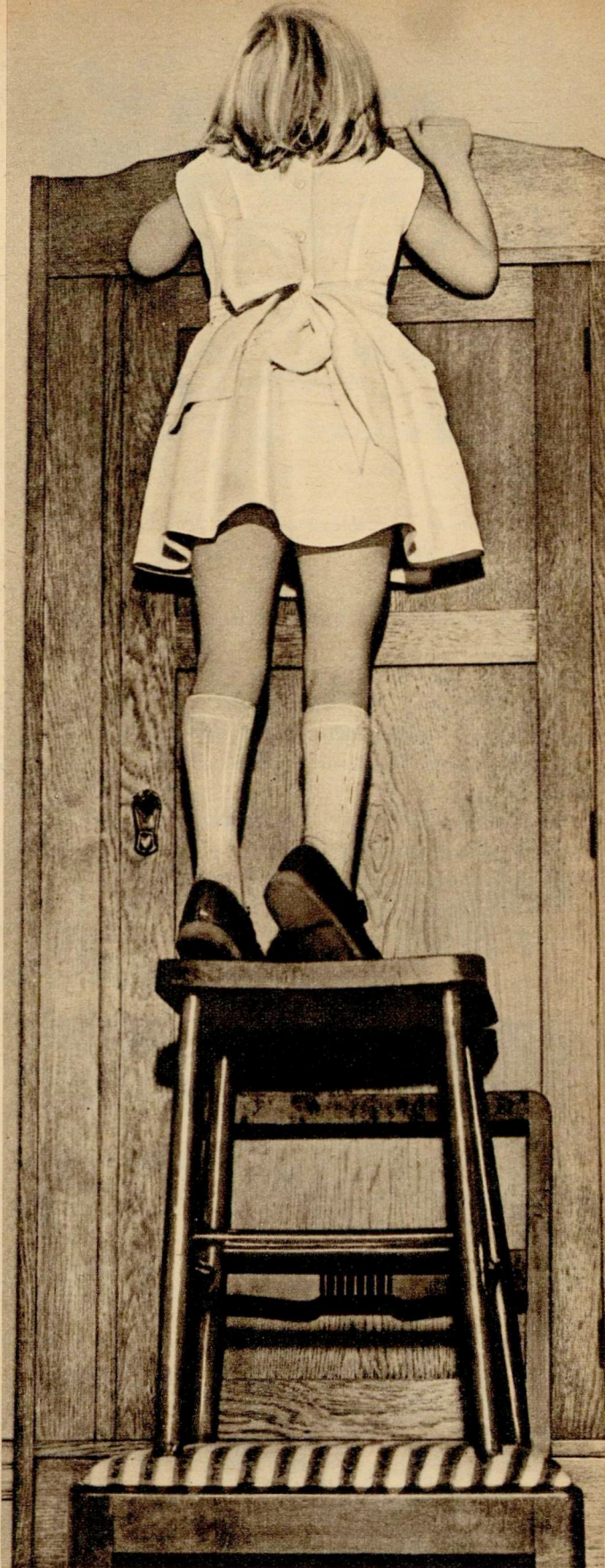
Men kampen mod mørket bliver vi
aldrig færdig med. Polarmørket, tviv-
lens mørke, kan påny og påny komme
over et menneskesind. Da lyder
det julens budskab: at lyset er kommet
til verden og stadig vil komme til den
enkelte. Eller måske er det bedre at
sige det sådan: Jul er, at der er en
åben dør foran os. En dør, som al-
drig, aldrig mere kan lukkes. Ingen
evner det. Vi kan være i mørkets og
dødens vold, men døren – døren ind
til lyset og livet og varmen – står os
åben.

*I, som tunge stier træde,
stands og hør: her er dør
til den sande glæde,
og i huset inden døre
trøstes ved, slig en fred,
ingen sorg tør røre.*

Den åbne dør er Guds indbydelse
til os. Hvor kan det være mørkt en
juleaften. Men se: der ligger kirken,
strålende oplyst, og gennem den åb-
ne dør lyder til os: „Favn kun trøstig,
hvad Gud har givet, løft dit hoved og
tak for livet.“ Lyset er kommet. Det
betyder ikke, at mørket er borte, slet
ikke. Men det betyder, at mørkets
magt er brudt. Der gryr en morgen.
Hvornår det sker for det enkelte men-
neske, kan ingen sige os noget om.
Også her gælder vel ordene om ti-
dens fylde. „Guds time“ som de gam-
le sagde. Her må vi stundom vente i
tider lange. Men hvor vi venter med
soltrang i hjertegrunden, der bryder
lyset frem, der ser vi den åbne dør
foran os. Vi er jo dog døbt. Vi er
lysets børn:

Guds-husets dør er i vor dåb,
hvem derad vil indgange,
ham møder herlighedsens håb
og paradises sange;
thi Herren vidner: her er jeg,
Guds-husets dør, den rette vej
til himlens højelofte.

S. B.

Hvad leder hun mon efter?

*Hun balancerer, dristigt på en spinkel taburet.
Hvad leder hun mon efter, stumphen? Det var værd at vide.
En mus? en bold? en farveblyant? – Kære, prøv og gæt.
Du finder gådens løsning her på bladets næste side.*

Her ligger de —

*Her har vi gådens løsnings: Det er atter næsten jul.
Ibærdigt leder hun, den små, med øjnene på stilke.
Og tænk, nu fandt hun da omsider moders gave-skjul.
Her ligger de, smukt pakket ind. Men hvilke gaver? hvilke?*

*Er det måske en dukkeseng? et armbåndsurs? en bog?
Hvor er hun dog nervøs og spændt, hvor er hun pilfingrerende.
Vist fandt hun skjuleet, ak, men hun er stadig lige klog.
Der er solide bånd om alt. Hvor er det irriterende.*

*I tankerne hun ønskesedlen grundigt gennemgår.
Hver enkelt pakke undersøges, løftes, endevendes.
Hvor går dog tiden langsomt, når man kun er otte år,
og der er mindst et helt kvarter til juletræet tændes!*

SIGFRED PEDERSEN.

Lauritsen i døren til museet. Han støtter sig til en gammel „fårehurdstok“. I venstre dørkarm bemærkes fire ringe. Her har efter meget gammel skik været fire propper — slået i som værn mod onde ånder — tiden var jo frygtelig overtroisk.

„Om æ Vinter war han Skwolmæjster, men om æ Sommer wa han Muhrmæjster, aa han wa lih døgne te beggi Diel“, hedder det om Kræn Koustrup, degnen i Lysgøer Bye, i Blichers berømte fortællingskreds fra bindehøstens tid „E Bindstouw“. Koustrup er en virkelig skikkelse, han hed blot i det virkelige liv Mogens Andersen og var om vinteren lærer, om sommeren murer og tække-mand. I bindestuens saga hører vi også om Mads Doss, den kønne halv-voksne knøs, der elskede sin Mett Kølvro, stonhostøsen (fattig pige uden strømper på fødderne). Også Mads Doss har levet. Endnu ser man hans gravsten på Thorning kirkegård, der melder, at han fødtes 1779 og døde 1854. Han var blot knapt så levedig, som Blicher lader ham være. Eller også gnavede tidens tand.

På sine ældre dage beskrives han som værende „uhyre pjaltet klædt og i det hele overmåde styg af udseende, så man næsten ikke kunne undgå at lægge mærke til ham“. Han levede af at binde limer (koste), som han gik omkring og solgte. Hans kone hed Else og skråede tobak som nogen karl.

Vi er i dag på Blicher-egnen mellem Randers, Viborg og Silkeborg. Her ligger skolen i Lysgård med sine ni fag, et pynteligt lille hus med stråtag og nyrestaureret 1953, her er herresædet Aunsbjerg, kendt fra novellen „Skytten på Aunsbjerg“ og den nærliggende Vium kirke, hvor Blichers far var præst, og hvor sønnen blev døbt 6. november 1782 og blev opkaldt efter sin morfar, etatsråd Steen de Steensen til Aunsbjerg. Her er Grathe hede, hvor kongerne

kæmpede i en fjern fortid, her er hærvejen ned gennem Jylland, hvor også er skrevet historie, og hvor siden stude-
driften gik ned gennem landet til Holsten.

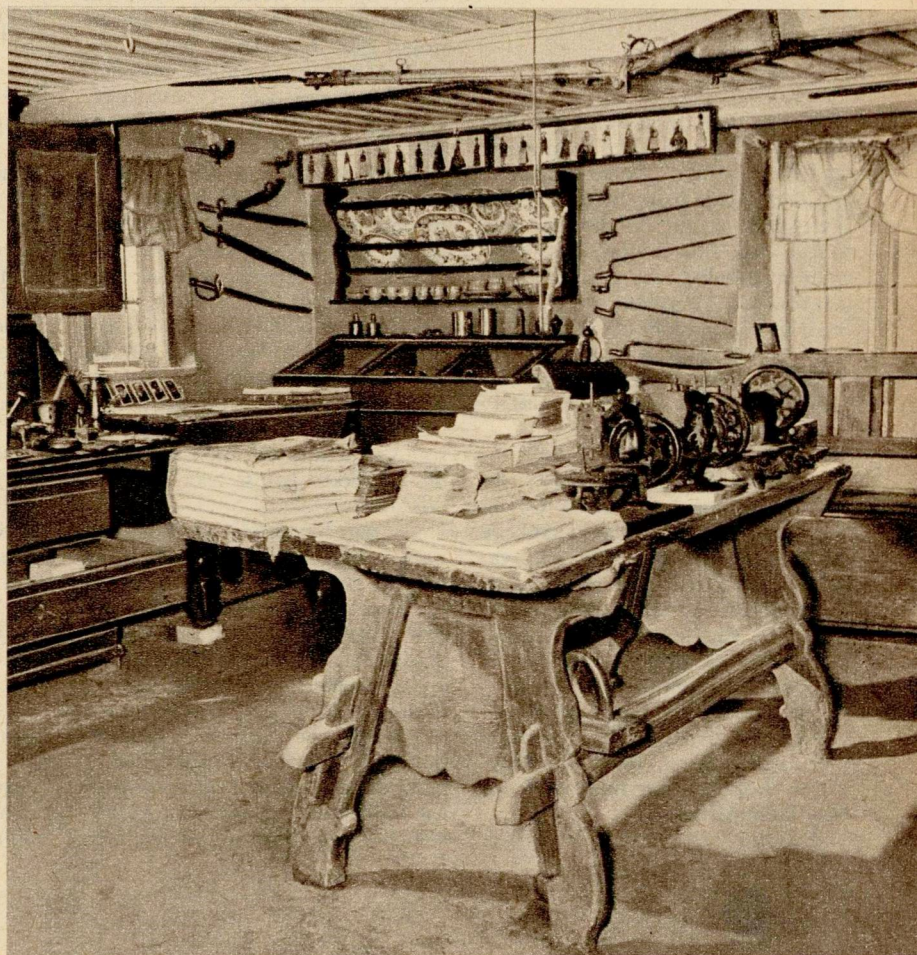
Og her ligger det lille hyggelige hjemstavnsmuseum „E Thueninghues“, som har eksisteret en årrække og passes af den stoute rentier Peder Lauritsen, en af de gæve Thorning-folk, som før i tiden rejste rundt og spillede og genfortalte „E Bindstouw“. I 1936 begyndte de, og i 1953 så de resultatet af deres anstrengelser, idet der da var samlet så stort et fond, at man kunne restaurere den forfaldne skole i Lysgård, som allerede nævnt ovenfor. I dag er huset med museet i Thorning næsten det eneste, som er virkelig uforandret fra Blichers tid, ja og så kirkerne, mens præstegårdene ligesom skolen har gennemgået en del forandringer.

Mærkeligt at tænke på, at hvis Blicher i dag kunne stige op fra sin grav på Spentrup kirkegård ved Randers, så var der ikke meget, han kunne genkende, den gamle jæger, dialekt- og folkelivsforsker, digter og præst. „Tiden foranderlig er – og forandrer os alle tillige“, som han engang skrev. Bondens første lovpriser og hedens skjald – hvem kender ikke linjen „Min fødestavn er lyngens brune land“ – ville gøre store øjne og skubbe glarøjnene op. Væk er også det meste af heden, hvor han færdedes hjemmевant blandt tatere, rakkere og røvere og i de fattige hytter delte tidens tarvelige bondekost med dem, han traf.

Men Thorning museet står der. Beskedent, uanseeligt, men hyggeligt og hjemligt med sine enkelte Blicher-ting og iøvrigt med sine fund fra fortidens liv på denne barske egn. Mellem Blicher-tingene er en klukflaske til tidens uundværlige snaps. Den menes bestemt at have tilhørt digteren, idet efterkommere ved, at han har haft to sådanne, så han altid kunne have en med på sine jagtture. Den ene blev for mange år siden fundet ude på alheden af gårdejer Frederik Laier, Årestrup, som skænkede den til museet. Skade blot, at en tyvagtig sjæl uden sans for dens plads netop her nylig stjal den smukke flaskeprop, som hørte til. Proppen var skåret i elfenben og dannede øverst en figur, forestillende en jæger på jagt, rigtigt et nimrod-motiv for Blicher. Museet har også en anden klukflaske, som menes at være en gave fra Mads Doss til Blicher. Ellers bemærker man rokken, for i gammel tid kunne man også „rokke og rulle“ i de lange vin-
teraftener, når man kartede og spandt fårenes uld, mens en fortæller spandt en ende over eg-
nens gamle sagn. I haven gror endnu mange sjældne urter som på Blichers tid. Og så er der endelig det, at det altid er fornøjeligt at slå en sludder af med den lune Peder Lauritsen, som har bevaret sin jyske sindighed i en ellers fortravlet og neurotisk verden . . .

Herover Lauritsen med den klukflaske, som siges at være en gave fra Mads Doss til Blicher. Jo, folk ville have deres pægl brændevin! Og herunder den gamle stue, hvis hyggelige interiør man glæder sig over. Billedet i midten viser haven med de mange læge-
urter ganske som på Blichers tid. Lauritsen fortæller en af egnens folk om museet og haven.

GENKENDE

ATTEN KRONER OG 50

FORTÆLLING AF

georgjeppe

DER VAR EN GANG en sød lille skolepige af den slags med tynde skanker i lange grønne strømper og et lysfyldt grin, hvor der altid manglede et par tænder, for hun var i den alder, hvor man kommer styrtende hjem uden at lukke entredøren og giver mor eller far en tand, den skal de gemme, og den tand er altså så en af dem, der mangler i grinet. Og rød frakke, der aldrig var knappet, men flaksede som lystige vinger.

Hver gang hun havde en femøre, købte hun sparemærker i første dansktid hos frøken Olsen, klasselærerinden, der snakkede mere med børnene, end hun var lærerinde. Den klasse var der ikke spor orden på. Men aldrig havde en af de små klasser fortalt deres lærerinde så mange interessante ting om livet, som det er.

Den søde lille skolepige havde sat tre bøger fulde af sparemærker i sparekassen i løbet af forbausende kort tid, for hun havde en stor hemmelighed.

Så stor var den, at hun ikke

havde fortalt den til nogen. Den var den største i verden.

Den søde lille skolepige skulle nemlig spare atten kroner sammen.

Det var kommet til hende en eftermiddag kort efter sommerferien. Hun sad og regnede i sit gule hefte. Klokken fire stak Kuk hovedet ud af sin dør og kikkede tre. Kuk havde altid været en time bagud, men når man vidste det, gjorde det jo ikke noget. Kuk havde hun fået til sin fødselsdag af mor og far.

Da Kuk den dag kikkede tre, og så var klokken fire (altså på Kuks ur, ikke ude på vækkeuret i køkkenet, der gik rigtigt og var til at gå i skole efter) – da Kuk gjorde det og sprang ind og døren smag i, så var det, det kom til den søde lille skolepige.

En stor idé. Noget, hun ville gøre.

Ikke engang Kuk fik noget at vide.

DET ER mærkeligt, så mange femører man pludselig redder sig, når man har en stor hemmelighed og skal bruge atten kroner til jul.

Så gik hun til bageren og fik ti øre af mor. Så spurgte hun far henne ved hans stol, mens hun stod på sin ene fod med den anden og havde armen om halsen på ham, og han læste sin avis, om hun måtte få en femogtyveøre til noget, og han læste videre og stak hånden i lommen, og hun fik, hvad der var af småpenge, otteogtyveøre blev det endda, han læste hele tiden videre, og hun fattede ind og lagde dem i penalturhuset. Så var der en krone hver lørdag, og så kom onkel Niels på besøg, han gav halvtreds øre.

Det gik hurtigt og støt med sparemærkerne, hun købte ikke slik mere. Hver en øre gik i penalturhuset, og en dag fandt hun en tiøre på vejen hjem, det var en lykkedag, og Kuk fik tiøren forevist, da han kom ud, og hun var lige ved at sige det, men hun gjorde det ikke, for så var det hele ødelagt.

Da hun havde fået en bog fyldt og to sider og tre rækker og et mærke på fjerde i bog nummer to, havde en krise nær veltet det hele. Denne på skrammellegepladsen traf hun en, der hed Kræssjan Studenter, og han der hed Kræssjan Studenter elskede hun, da der var gået en halv time, hvor hun fik lov til at skubbe ham i hans sæbekassevogn; det fik hun lov til hele eftermiddagen, så hun kom for sent hjem og havde tabt

bæltet til den røde frakke, men mor sagde ikke så meget. Mor klappede hende på kinden, da der var gået lidt, for hun havde røde kinder og spiste fire hakkebøffer, så mor og far lo.

Fordi hun elskede Kræssjan Studenter og skubbede ham hver dag, gav hun ham næsten alle femørerne, og nogen gange delte han et af studenterbrødene med hende, hun fik en bid, ind til hans tommelfingerne. Det var når han selv først havde ædt to brød. Så delte han det tredje, ind til neglen.

Dette kunne endda gå an, for når bare femører gives ud, så man er glad ved at give dem ud, er de jo godt givet ud, og hun elskede Kræssjan og kom beskidt hjem og havde aldrig snue mere.

Men der var det med Kuk. Hver gang han kikkede, kom hemmeligheden og ville ikke gå i vasken. Den søde lille skolepige holdt op med at læse lektier i børneværelset foran Kuk, hun tog skolesagerne ud på spisebordet i køkkenet.

Det er ikke godt at vide, hvad enden var blevet. Det var jo nok blevet Kræssjan, for han var til at røre ved, og han kunne se på hende og sige, „Så kører vi, Sofie!“ Men en dag var Kræssjan væk og kom aldrig mere.

Den lille skolepige ventede og ventede, og til slut traskede hun hjem i mørkningen, lille og stille i gaderne, næsten usynlig.

NU VAR det godt, Kuk og hemmeligheden var der, for den søde lille skolepige fik travlt med at indhente sin kærligheds bortgivne mange femører, og det gider vi ikke gå op i. Men en dag var der sat fire fulde bøger i sparekassen, og hun sagde til manden, at hun skulle have atten kroner.

Der opstod en frygtelig vanskelighed. Manden sagde, at hendes forældre skulle skrive under, hun var ikke gammel nok til at hæve selv.

Det havde hun slet ikke tænkt på.

„Far, jeg kan ikke sige det,“ sagde hun om aftenen. „Det er en hemmelighed. En stor. Det er verdens største hemmelighed, far, og den kan man ikke fortælle.“

Hun stak fingrene i munden og så på ham.

Han hævdede brynene, som når han skulle være morsom. „En julehemmelighed?“ sagde han og var rar.

Hun nikkede stumt og energisk uden at tage fingrene ud. Lidt efter var hun på vej tilbage til spare-

kassen, for det var fredag, og de havde længe åbent.

Fra sparekassen hen til forretningen.

„Den dér!“ pegede hun.

Den dér blev pakket ind. Hun havde været henne at se på den næsten hver dag. Hun lagde de atten kroner på disken.

„Den koster atten en halv, lille ven,“ sagde damen.

Den søde lille skolepige havde ikke lagt mærke til, at der stod atten en halv på prissedlen, de halvtreds øre stod så småt. Den søde lille skolepige blev flov og rød.

„Gør den det?“

„Jah. Det gør den jo. Du kan se, det står her. Du har måske ikke de halvtreds øre?“

„Næh.“ Den søde lille skolepige var lige ved at græde.

„Det var jo en skam. Hvad gør vi nu ved det?“

Den søde lille skolepige var så flov og ulykkelig, at hun styrtede ud. Damen sagde: „Hov, vent nu lidt, lille ven,“ for hun ville jo have slået de halvtreds øre af på prisen, men det kom så pludseligt, hun nåede ikke at få det sagt. Hun måtte nøjes med at ryste på hovedet og pakke den ud igen.

De halvtreds øre var sandelig en stor sindsbevægelse, men det går vi heller ikke op i, for så bliver vi aldrig færdige. Sindsbevægelsen blev overvundet, og den søde lille skolepige kom tilbage til damen, og nu kunne hun stolt lægge atten kroner og halvtreds øre på disken, og damen smilede og sagde: „Det var da godt. Fik du dem af mor?“

„Nej, af far,“ svarede den søde lille skolepige, og hun var så bristefærdig af jubelforventning, at hun næsten brast og nær havde fortalt damen den store hemmelighed. Sådan en hemmelighed kan godt klø inde i hele kroppen.

DERHJEMME satte den søde lille skolepige sig ved vinduet og så ud på lysene og ventede, og først kom mor hjem med maden og sagde: „Men sidder du her i mørke,“ men den søde lille skolepige fik lov at blive siddende, mens mor gik ud i køkkenet og nynnede, det var så dejligt. Og så kom far hjem, og da de havde spist, havde de det vel nok dejligt, de lavede julestads, som blev hængt op på en snor mellem to skilderier. Hun faldt i søvn til sidst, op ad far, og han klædte hende af og bar hende ind i seng, hun behøvede ikke at vaskes, sagde mor.

„Det er synd, vi ikke kan give

hende noget rigtigt i år," sagde mor.

„I har nok ellers hemmeligheder," sagde far. „Hun har hævet atten kroner og fået halvtreds øre."

„Det vidste jeg ikke," sagde mor.

„Nej, det gjorde du sikkert ikke," sagde far. Den søde lille skolepige, som var vågnet under samtalen, kunne høre, det var med havede bryn.

„Jamen, jeg forsikrer dig, jeg aner ingenting," sagde mor.

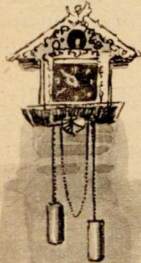
„Hun har ellers sagt til mig, at hun har en stor hemmelighed," sagde far.

„Den må være meget stor, hvis du ikke kender den, for jeg ved intet," sagde mor. „Hun har ikke sagt et ord til mig. Uh, I er et par rigtige rævepelse, I to. I rotter jer altid sammen."

JULEAFTEN kom, og den dér blev lagt ind under juletræet. Først havde den søde lille skolepige smuglet den ud på wc og havde pakket den op og kigget på den og skrevet inden i låget, hvem den var til, og pakket den ind igen. Det tog lang tid, og en gang kom mor og tog i døren, så den søde lille skolepige nær havde tabt den af bar forskrækkelse, og hun sagde ud til mor, at hun nok skulle skynde sig, hun var ikke færdig endnu. Og mor havde døjet med smil og var gået ud i køkkenet, hvor hun sørgede for at skramle og synge, så den søde lille skolepige kunne smugle den dér ud, og ind under træet, allerinderst.

Da de pakkede gaverne ud, var den søde lille skolepige næsten ikke interesseret i at se, hvad hun fik, kun i, at den dér ikke måtte pakkes op før til sidst.

Så kom de til den.

„Der står ingen navn på," sagde far. „Hvem skal pakke den op. Hvem er den til?"

„Det må jeg hellere," sagde den søde lille skolepige og gjorde det med dirrende fingre, mens far og mor så til med hinanden i hånden og mor med hovedet ømt på skrå og begge to ikke så lidt spændte.

Nu var den pakket ud, og nu kunne de se den. Og efterstom den nu ikke mere var en hemmelighed, kan det røbes, at den var et kukur.

„Næh," sagde mor. „Er det til os?"

Det var det ikke. De havde ikke set, hvad der stod på låget.

PLUDSELIG blev den søde lille skolepige ildende rød og skrækslagen. Det faldt nemlig ned over hende, at hun slet ikke havde givet far og mor noget, men brugt alle pengene til hemmeligheden, og det så ud til, at de gerne ville have det kukur.

„Jamen, lilleste skat, græder du?" sagde mor.

„Ja," græd den søde lille skolepige. „Det er slet ikke til jer. Jeg har slet ingen ting købt til jer. Det har jeg glemt. Det er til Kuk."

„Til Kuk?"

„Ja. Fordi - uhuh huh - Kuk er jo altid så alene."

Far og mor så på låget, hvor der stod „TIL KUK" med grøn oliekridt.

„Fordi Kuk er så alene???"

„Ja. - Uhuh. Den skulle hænges på den anden væg og hedde fru Kukke. Så kunne de kukke til hinanden. Men nu er jeg ked af det, fordi I ingenting har fået." Tårerne trillede ned ad hendes rødskjoldede kinder, hendes lille ansigt blev tykt af gråd, og hun gemte øjnene i armen.

Nu fik far og mor travlt, kolossalt travlt.

„Lille skat, du skal ikke græde. Vi er så glade, fordi du har tænkt så pænt på Kuk."

„Netop," sagde far ivrigt, „vi har jo netop snakket om, at Kuk trænger til selskab, har vi ikke også, mor?" Far kaldte hende ellers aldrig mor. „Kom, nu tørrer vi øjnene og græder ikke mere."

Den søde lille skolepige så ud over armen. „Har I snakket om det?" spurgte hun.

„Det har vi! Tit!" sagde far og gav hende et lommeørklæde, uden at hun tænkte over det.

„Jamen, I så ikke glade ud,"

sagde den søde lille skolepige. „Og så troede jeg, det var fordi - og så kom jeg jo til at græde." Hun græd igen.

„Så vi ikke glade ud?" sagde mor. „Men det var slet ikke derfor. Det var, fordi - fordi - Forstår du, vi blev forskrækkede, for jeg har lånt Møllers hammeren, og far kan ikke huske, om vi har flere søm, og fru Kuk skal jo op at hænge på den anden væg."

„Nå, var det bare derfor," sagde den søde lille skolepige og blev kolossalt lettet og lykkelig, og stolt. „I behøver slet ikke at være forskrækkede mere," sagde hun beroligende op til dem. „For jeg har set efter ude i værktøjskassen i eftermiddags, og hammeren er der, og der er også søm."

Resten af aftenen gik spændende med at hænges fru Kukke op. Fru Kukke kukkede rigtigt, og far var næsten to timer om at få hende til at kukke en time bag efter ligesom Kuk.

Nu kukker de til hinanden hver time, og den søde lille skolepige ved, hvad for en lille skrue man skal skrue meget lidt på, når fru Kukke en gang imellem kommer for tidligt ud ad sin dør.

TEGNINGER: ADSE

hvor ingen hvid kan eje jord

Kongo er Afrikas vældigste flod, og med sine utallige bifloder afvander den størstedelen af det centrale Afrika. Båden, den sorte sejler med, er blot en udhulet træstamme, men i sin enkle udformning et af de bedst egnede fartøjer til flodsejladsen.

AFRIKA er to verdener. Den ene er Middelhavskysten, mere europæisk end afrikansk. I årtusinder har kystens historie været flettet sammen med Europas. Den anden del af Afrika ligger hinsides Sahara, der dannede en uovervindelig barriere, først overskredet længe efter, at den hvide mand var blevet fortrolig med alle andre verdensdele.

Opdagelsen af Afrika er afsluttet inden for det sidste hundrede år. Det

er kun halvfjerds år siden, englænderen Cecil Rhodes fik privat eneret på at udforske de egne, der nu udgør Rhodesia. Det er kun 85 år siden, Livingstone forsvandt i skovene, og amerikaneren Stanley gjorde sig u dødelig med ordene: Dr. Livingstone, formoder jeg? Stanleys indsats i Afrika går dog langt, langt længere. Han udforskede landet omkring den vældige flod Kongo (der løber ud i Atlanterhavet), men det var

svært for Stanley at finde nogen, der ville finansiere hans ekspeditioner. Den belgiske kong Leopold II var en pengeglad herre, og kongen gik rent privat i kompagniskab med Stanley. Udbyttet fra Kongo var i begyndelsen kongens private anliggende. Belgierne var ret uinteresserede i dette foretagende, først da kongen testamenterede kolonien til Belgien, indså man hvilken guldhøne, kongen havde fået i nettet.

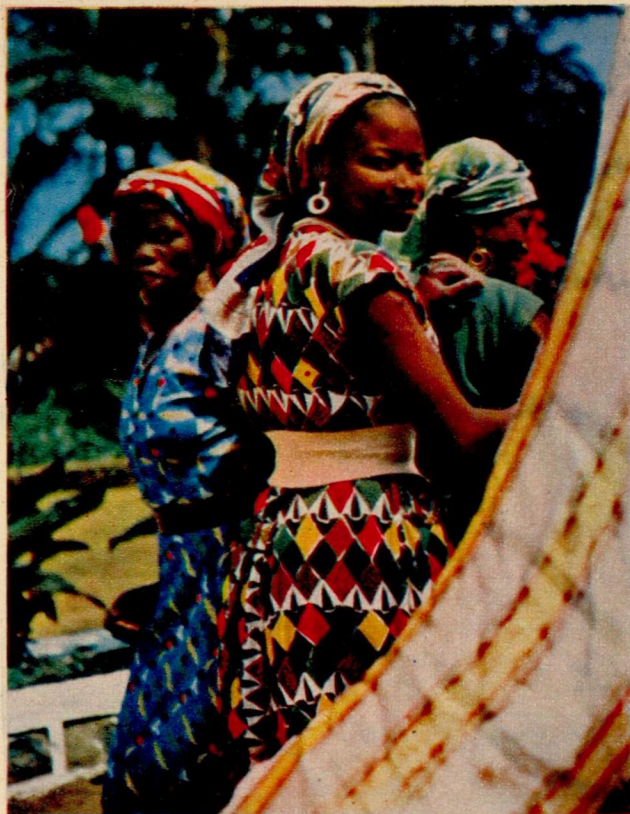
Belgien har altid taget rent forretningsmæssigt på den rige koloni. Alle de kendte tropeafgrøder kan hentes i Kongo, og man kan ikke nævne et værdifuldt mineral, der ikke findes her. Alene nettooverskudet i Kongomineselskabet løber årligt op i hundreder millioner kroner, og det var Kongos rigdomme, som overraskende hurtigt bragte Belgien økonomisk på fode efter krigen.

En enkelt af Kongos rigdomme bidrog især til dette: uranen. Belgierne har holdt sig fra enhver form for produktiv udnyttelse af dette råstof, men har til gengæld handlet for fuld kraft med uran. Omfanget af USAs indkøb af uran fra Belgisk Kongo er en af de bedst beskyttede militære hemmeligheder. Da uranlejerne i Kongo er de lettest tilgængelige og de rigeste på den vestlige del af kloden, er dollarstrømmen dermed også sikret belgierne lang tid frem.

Belgien har klaret sig bedst af alle hvide nationer med besiddelser i Afrika. De franske kolonier har i det sidste tiår voldt moderlandet dybe bekymringer, flere engelske områder har fået deres fulde frihed og er derefter gået egne veje. Hvor englænderne endnu sidder fast, lever uroen, som for eksempel i Kenya.

Det ville være utænkeligt, at Kongos sorte skulle rejse sig mod belgierne som mau-mauerne rejste sig mod England i Kenya. De to første årtier under belgisk flag stod ganske vist i den mest hensynsløse udbytningstegn og pynter ikke i Belgiens historie. I følgende årtier var den belgiske aktivitet i Kongo meget ringe, først og fremmest fordi naturen måtte komme til kræfter efter den vældige udplynning, men i mellemkrigsårene og især efter den anden verdenskrig har belgierne ført en politik, hvis hovedtema er social forståelse: oplysning og opdragelse, forbedring af levefoden. De hvides fremtrængen er der sat bom for gennem love, der hindrer

Billedreportagen
eneret: *Epoca*, Milano
og *Samvirke*

Anden og sidste del af denne farvebilledserie fra Kongo bringes i Samvirke for 15. januar 1958.

dem i at erhverve jord i Belgisk Kongo. Man kan vel græde tørre tårer over en social forståelse, hvis begrundelse er den, at ingen jo vil slagte en høne, der lægger guldæg. Men i hvert fald har denne politik givet ro, mens uro dominerer næsten alle andre egne af Afrika.

Det hvide indslag i Kongo er kun hundredtusind blandt femten millioner sorte. De hvides verden er Leopoldville, den moderne hovedstad næsten lige under ækvator. De hvides verden er ledelsen af minerne, fabrikkerne og plantagerne, altså en stadig mere dybgående interesse i Kongos næsten udtømmelige naturrigdomme. De sortes verden føres behændigt i snor uden om de hvides verden, og med sociale fremskridtsindsatser sørger man for, at den sorte verden ikke begynder sin egen fart i verdensrummet.

Løvekløer og mærkelige fjerhatte kommer vist kun frem, når en hvid rejsefilmfotograf gør sin entre i landsbyen, eller når stammen af anden grund samles til fest. Den moderne sorte (billedet til venstre) bruger bomuldstrejer, og bomuldsvæverier både i Indien og i Japan har i de sidste år erobret sig et vældigt marked i Afrika.

En gang om måneden er der marked i landsbyen. De sorte kommer med landbrugsprodukter, som opkøbes af kræmmere, der betaler med bomuldsstoffer, spejle, petroleumslamper, knive, dåseøl, tørklæder. Afrikas sorte er ikke længere til fald for kulørte glasperler, men er varerne end ændret, er handelsmetoderne de samme som for utallige generationer siden.

Indgangen til gruberne
ved Smøllerup.

RUNDREJSE TIL DANMARKS SÆRPRÆGEDE EGNE

I en artikelrække, der tog sin begyndelse for et år siden, førte Samvirke sine læsere ud til de danske kyster, hvis natur og mennesker blev skildret af forfatteren Hans Kirk med tegninger af Alex Secher. I dette nummer indleder vi en ny Danmarksrejse med artiklen om de jyske „katakomber“ på denne og de følgende sider. Læsne føres atter rundt af Hans Kirk og Alex Secher, og det er denne gang særprægede danske egne, der er rejsens mål. Vi kommer til steder udenfor alfarvej, som f. eks. netop kalkgruberne i Mønsted. Men vi vil senere besøge marsken i Sønderjylland, brunkulslejerne i Midtjylland, de ejendommelige landskaber ved Salten Langsø og Vråds, Råbjerg mile og Vedersø m. m. Naturligvis er også øerne med, og her møder vi blandt andet Svanninge bakker på Fyen, flintlejerne ved Mogenstrup på Sjælland, Fakse kalkbrud, Lammefjorden i Odsherred. Rundreisen følger ingen fast plan, vi er snart i Jylland, snart på øerne – men fælles for hele serien bliver beskrivelsen af et Danmark uden for de vanlige forestillinger om vort lands naturtype. De fleste artikler vil fremkomme før sommerferien, så læserne i vinterens måneder kan gøre sig bekendt med egne, de selv ønsker at opleve.

Jyllands Gruber

Vi er lige midt i Jylland. En lille halv mil fra Mønsted og Daugbjerg fortæller en sten, at her er Jyllands geografiske midtpunkt. Samtidig er vi midt i Danmarks gamle historie. En mil herfra ligger Finderup, hvor de sammensvorne dræbte Erik Glipping, og hvor den skammelige Rane Jonsen vægede sin herre som en skalk.

– Hvor ligger den lade, som Erik Glipping blev myrdet i? spørger jeg lige udenfor Finderup en sekstenårs knægt, som kommer asende på sin cykle. Han bremses op, springer af og ser måbende på mig. Findes der da så store tåber i verden? står der tydeligt skrevet på hans flinke, solbrændte ansigt.

– Den er da væk for mange hundrede år siden, svarer han. – Det var en kirkelade, som lå lige ved kirken, har læreren sagt. – Men ellers er det da godt nok her, de slog ham ihjel.

Jeg takker for god oplysning, og han

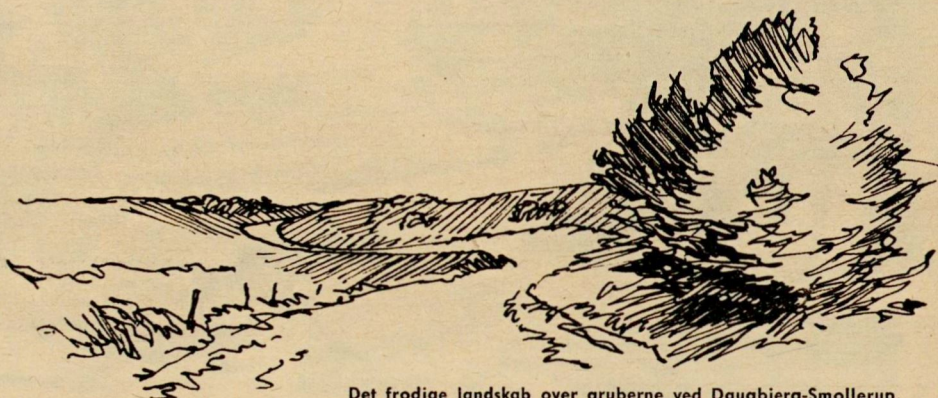
joller videre på sin cykle. Læreren har nok givet ham rigtig besked, mordet i 1286 fandt efter alt at dømme sted i en kirkelade i Finderup, hvordan det så ellers gik til. Man ved med nogenlunde sikkerhed, at der blev rejst et bodskapel ved kirken, netop der, hvor kirkeladen havde ligget. Det skete i 1287, og lige til reformationen blev der læst sjælemesser for den dræbte konge, men efter reformationen blev kapellet revet ned.

Et par mil sønden for Finderup på Gråhede ved Thorning blev en anden konge, nemlig Svend Grathe dræbt. Da han flygtede fra slaget på heden, blev hans hest stikkende i en moses dynd, og han måtte smide sin rustning og flygte videre til fods. Han løb i armene på en flok bønder, der genkendte ham, og en af dem dræbte ham med et øksehug i hovedet. Bondeflokken begravede ham på stedet, og sejrherren Valdemar den Store lod bygge et kapel over ham. Det blev også revet ned efter reformationen, men i 1892 fandt man på stedet, hvor kapellet havde stået, skelettet af en høj mand med kløvet hjerneskal. Var det kong Svend?

En gru stod århundreder igennem om

Jens Langknivs hule.

Det frodige landskab over gruberne ved Daugbjerg-Smøllerup.

de to steder, hvor konger var blevet dræbt. For kongen var fra ældgammel, hedensk tid sakral, bæreren af folkets lykke. Endnu i vore bedsteforældres tid sagde et gammelt ord: „Finderup og Gråhede har fattigdom og ringe lykke, for der er slået konger ihjel.“

Nu ligner Finderup enhver anden landsby på egnen med velbyggede gårde og huse, og selv om jorden er sandet og mager, gammel hedejod, er den veldyrket og bærer sine fold. Megen møje er skænket til den, de gamle kom ikke gratis til noget.

Det samme gælder kalkgruberne ved Mønsted, Daugbjerg og Smøllerup. Slægt efter slægt har slidt og slæbt i grubegangen mørke og møjsommeligt gravet sig ind i jordens dyb. Hvor mange generationer? Det er der ingen, der ved. Overleveringen fortæller, at her er brudt kalk lige fra Gorm den Gamles tid. Det lader sig ikke bevise, og måske er det ikke engang sandsynligt, men det er givet, at da man begyndte at bygge kirker af sten i stedet for de gamle trækirker, måtte man også have kalk, hvis stenene ikke skulle falde fra hinanden som byggeklodser. Måske er kalkbrydningen her i Jyllands hjerte først begyndt et par århundreder efter Gorms død, men i Valdemarernes dage har den i hvert fald taget fart. For det var kirkebyggeriets store epoke, hvor kirker blev rejst i hver by og hvert sogn, og hvor stormandsslægterne fromt kappedes om at bygge nye og prægtige huse for Treenigheden, Jomfru Maria og den hele hærskare af helgener.

Kalk skulle der til, og den kom fra mange gruber som Smidie på randen af den lille Vildmose, Tingbæk ved Rold skov, men først og fremmest fra gruberne ved Mønsted. I århundreder har mennesker hugget kalken ud af bakkerne, brændt den, spændt magre heste eller siddige okser for tunge vogne og kørt ad milelange, sandede og hullede veje til fjerne byer og sogne. Danmarks første storindustri var flintbrydningen og fabrikationen af flintredskaber og våben i stenalderen. Men derefter kom teglbrændingen og kalkproduktionen og udvindingen af myremalm. Når man tager vor mangel på råstoffer i betragtning, har vore forfædre slet ikke været ringe industrifolk.

Det er et landskab, som man ikke skal fare igennem i bil, man skal gå roligt på

sin fod. Skønt det meste af heden er opdyrket, er der stadig en krydret duft i luften – man mindes en verslinie af Jeppe Aakjær: „Der dufter pors fra den nære hede...“ Det er en egn, som har sin egen væld med sine bakkedrag, magre, stenede agre, stridige forblæste fyrretræer, lyngpletter og sin høje himmel med drivende skyer og syngende lærker. Jeg har fundet en lille dal mellem bakkerne. Den er fuld af gamle kalkgrave med vand. Der er en lillebitte eng, forunderlig gnistrende grøn, som om Vorherre, da han gav landet farver, var kommet i tanker om, at han her i det sandede, magre land nok skulle skænke sine gode, jyske børn det fineste grønne, der er til fra sin almægtige palet. Lige forbi hvor jeg sidder, glider en snog. Den bevæger sig godt og mageligt og har slet ingen hast, den minder i grunden mest om en alvorlig ægtemand, der har lovet sin kone at komme præcist til frokost. Hvis den skulle møde en frø på vejen hjem, vil den formodentlig nikke høfligt til den og sige: Undskyld, kære ven, men lige i øjeblikket har jeg ikke tid, for jeg skal hjem til min kone...

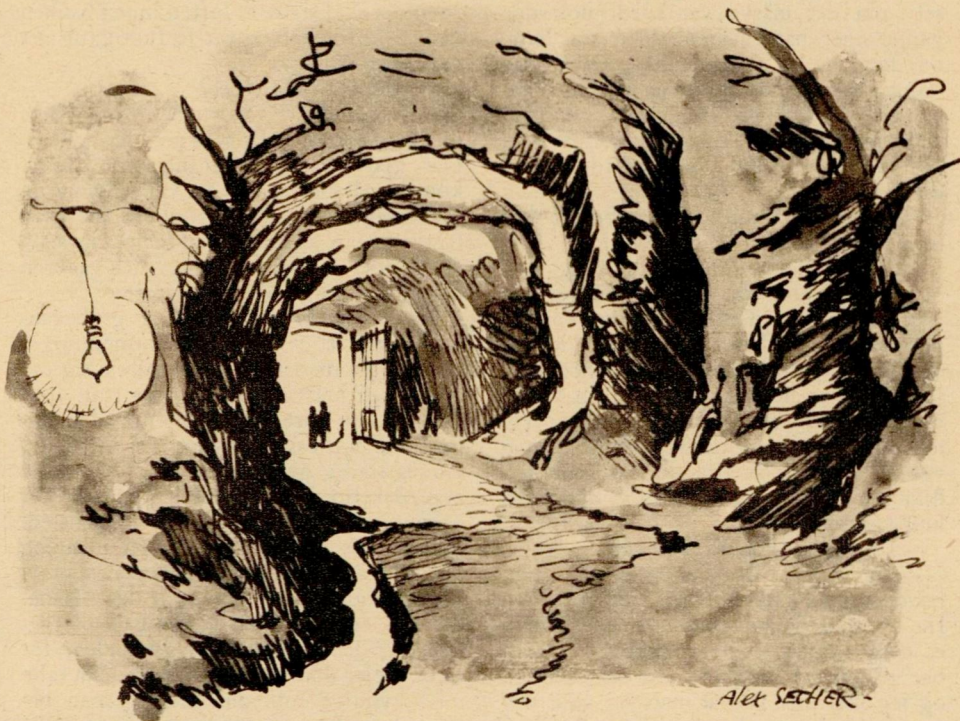
Her er vidunderligt stille, på engen græsser et par skikkelige køer, en gang imellem slår en fisk (hvor den nu end er kommet fra) i kalkgravene efter en flue eller et insekt. Det er, som kan man høre Jyllands hjerte slå her mellem bakkerne, der er gennemkrydset af århundredgamle og kilometerlange minegange. Mange af dem kendes ikke den dag i dag, det er måske femhundrede år, siden de var i brug, og indgangen er skredet til. Der går historier om, at folk, som gik og pløjede, pludselig er sunket i jorden med plov og

heste og er endt på bunden af en gammel minegang.

Kover kalder man de lange snævre gange, og der er nogle af dem, som er primitive nok. Man er begyndt at arbejde sig ind i bakken med hakke og skovl. Koven blev nødtørftigt stivet af ved indgangen, hvor der var jord – var man først inde i kalken, stolede man på, at den nok skulle holde. Som regel gjorde den det også, men det kunne ske, at en kove faldt sammen, og det kunne være farligt. Det er så nogenlunde den samme arbejdsteknik, der er blevet brugt århundreder igennem. Inde i koven arbejdede huggeren med sin hakke. Han huggede kalken løs. Koner eller halvvoksne knægte sorterede flinten fra og samlede den i bunker langs kovens væg, så gangen blev ganske smal. Så blev kalken båret ud af koven på store træbakter til kalkovnen, hvor den blev brændt og kørt væk som bygningskalk eller – senere – som gødningskalk.

Først i 1830 begyndte Landbrugsselskabet ved Mønsted at anvende en ny og bedre teknik. I stedet for at grave sig ind i bakken som en muldvarp, rømmede man jorden af, til man nåede ned til kalklaget. Så huggede man kalken løs i den åbne grube og gravede brede kover ind i bakken, tit var de en snes meter høje. Endnu senere fik man anlagt tipvognspor, så kalken kunne køres fra gruben til den store kalkovn, og i dag er kalkværket her ved Mønsted helt industrialiseret. Men for tiden ligger arbejdet stille.

Der er noget mærkeligt melankolsk over en arbejdsplads, hvor arbejdet er gået i stå. Kalkværket med sine høje ovne og skorstene ser underlig skuffet og skum-

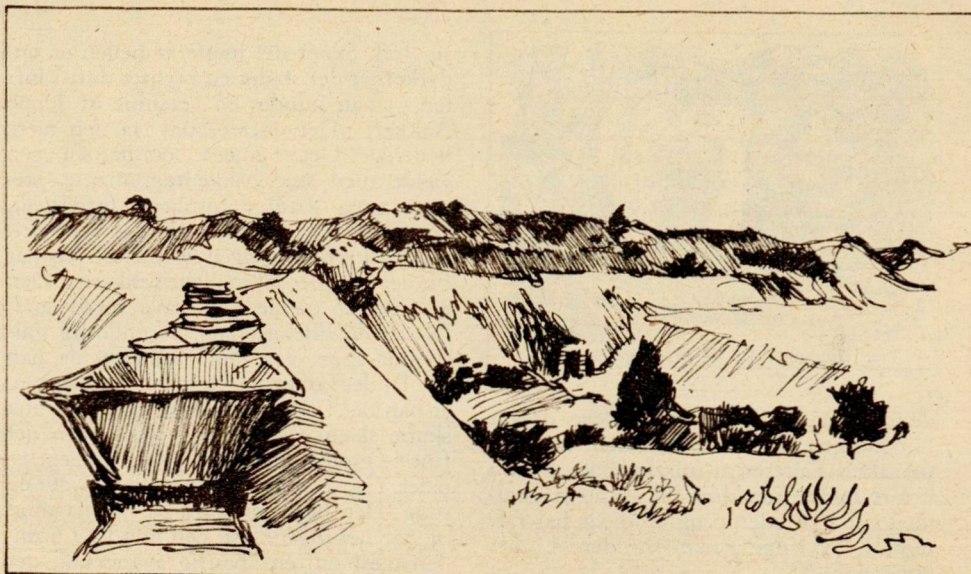

Ved udgangen i de 25 meter høje grubegange i Mønsted kalkværk.

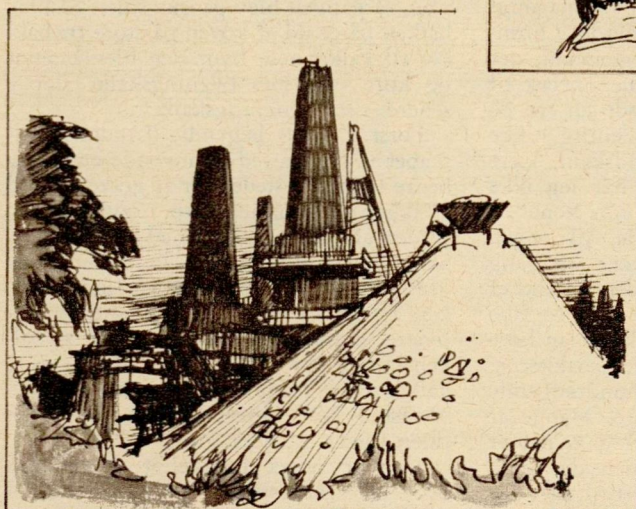
melt ud, som om det grubler over, hvad det her nu skal betyde. De lange rækker af tipvogne gaber ligefrem af kedsomhed og længes efter at komme i gang igen. Men i en af de åbne gruber kvivitter det lystigt. Det er digesvaler, som er rykket ind, hvor mennesker er rykket ud. De har deres huller i brinkens øverste jordlag og har travlt med at skaffe føden til huse.

Kalkgruberne har præget egnen, så længe mennesker kan huske. Kalken har givet hårdt arbejde til nogle og gode penge til andre. Det er jo ikke altid, arbejdet og pengene følges ad. Jeg taler med en gammel mand fra Daugbjerg, hvis slægt har arbejdet i gruberne i generationer. Selv begyndte han, da han knap var fjorten år.

– Men jeg var stor og stærk af min al-

Abent kalkbrud ved Mønsted.

Mønsted kalkværk, hvor driften for tiden er indstillet. Tipvognene står gabende og venter på, at arbejdet skal komme i gang igen.

der, og arbejdet tog jeg ikke skade af, selv om det måske var hårdt nok den gang, siger han. Arbejdstiden var lang, og lønnen var ringe nok. En dygtig hugger kunne nok holde en rimelig dagløn efter den tids forhold, men kvindfolkene og vi knægte fik ikke for meget. Nej, det var andre tider i min barndom, end det er i dag.

– Hvordan kunne I se til arbejdet derinde dybt i jorden?

– Åh, vi havde da lygter anbragt hist og her, selv om de ikke gav meget lys. Nu bruger man jo elektricitet, før var det petroleum, stenolie, som de gamle kaldte det. Og da petroleum'en kom, syntes folk jo, det var en hel herlighed, for før havde de måttet klare sig med en tælleprås i lygten eller en osende tranlampe. Men man vænnede sig til at arbejde i halvmørket. Når man kom ud i solskinnet, blev man helt blændet...

– I slæbte kalken ud af koven?

– Ja, vi gik efter huggeren. Når han havde hugget kalken løs, pillede vi flinten fra og samlede kalken på trugene. Sådan et trug var en stor træbakke, som man bar på brystet med en rem om nakken, og jeg skal love for, at man var godt stiv i nakken, når man havde slæbt kalk ud en hel dag. Det værste var, at man så let snublede, for tit var trinene op fra koven

kun flintknolde, som var stampet sammen. Men det skal siges, at luften inde i bakken var frisk, for kalken var jo fugtig, og der var ingen støv.

– Men man blev træt?

– Jo, men det ræsonnerede man ikke meget over den gang, siger den gamle. Det gjaldt bare for alting om ikke at komme på sognet, for det var en skam og skændsel, så sled man hellere, til man trimlede om af træthed. Hjælp dig selv, så hjælper Vorherre dig... det var den regel, skikkelige folk levede efter...

Hvor mange mil strækker grubegangene sig? Det er der mange formodninger om. Nogle mener, at det må dreje sig om mindst en halv snes mil, andre tror, at et par mil kan gøre det. I virkeligheden kan det ikke siges med bestemthed. Men der findes stadig nye gruber. Sidst skete det ved påsketid. Der forsvandt fem høns for opsynsmanden ved gruberne i Mønsted. Han mente, ræven havde taget dem, og prøvede at fange røveren i en rævegrav. Da hans gravhund kom op af den tilsyneladende rævegrav, havde den kalk på ryggen, og det undrede opsynsmanden, for ræve plejer ikke at grave i kalk. Han talte med kyndige folk om det, og man besluttede at kigge nærmere på graven. Da man fik indgangen udvidet, fandt man en skakt, der gik en snes meter lodret ned.

Fra bunden af den gik en labyrint af grubegange, og de redskaber og potteskår, man fandt, tydede på, at gruben sidst var blevet brugt i 1600-tallet. Så er den af en eller anden grund blevet opgivet og glemt.

Der er slidt hårdt i de lange, snævre kover, men der står samtidig et sagnagtigt skær over denne underjordiske verden. Hvad er der ikke foregået af mærkelige ting i mørke og glemte grubegange? Ved Smollerup er der en kove, som bærer navnet „Jens Langknivs stue“. Jens Langkniv var Alhedens berømte røver. Jeppe Aakjær skrev en roman om ham. Nu var røvere i gamle dage ikke nogen sjældenhed på denne fattige og barske egn. „Vi skal leve af de vejfarende, sagde røveren i Sejbæk til kromanden i Hagebro“, lyder en gammel „sej“ fra disse kanter.

Men Jens Langkniv fik et ganske særligt ry, og en hel sagnkreds er spundet om ham. Nogle af beretningerne skildrer ham som en hel Robin Hood, der røvede fra de rige for at give til de fattige. Sikker er det nok, at det ikke har været morsomt for en velbeslået kræmmer eller studepranger at møde ham, for han var en vældig knivkaster. Han ramte med stor sikkerhed sit offer med den lange kniv, der gav ham navn, og kniven havde han i en lang snor, så han kunne hale den til sig igen. Den gamle kove her ved Smollerup påstås at have været et af hans tilholdssteder. Der går andre historier om hedens „kæltringer“, taterne, som også søgte tilflugt i gamle gruber dybt inde i bakken, og fra besættelsestiden fortælles, at modstandsbevægelsen gemte våben for tyskerne i koverne. Det lyder meget rimeligt, for bedre skjulested kan næppe findes.

Tusinde års historie taler til en om de gamles slid og møje, om deres ukuelighed og styrke, og livet går stadig videre. Det rolige jyske landskab hviler så trygt i sig selv. Hvor der før var hede og sand ligger gårdene nu lunt gemt i deres haver. Hvad ville Blicher sige, om han i dag stod her på randen af Alheden og så ud over det rige, som engang var hans?

JulePUSLERI for de små

Hvorfor blinker stjernerne?

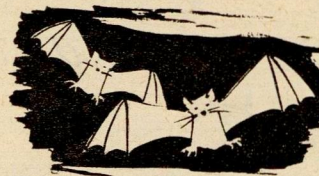
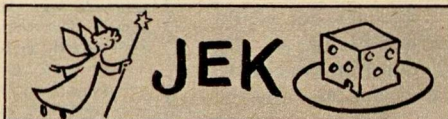
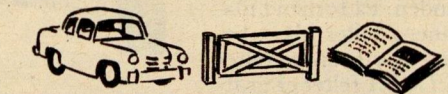
Vi kender allesammen salmen om „den himmel blå, hvor de gyldne stjerner blinker, hvor de smile, hvor de vinke“, og når vi en klar aften kigger op mod himlen, kan vi tydeligt selv se, hvordan stjernerne blinker ned til os. Og så er sandheden dog den, at stjernerne aldeles ikke blinker. Hvis vi med en raket fløj op over atmosfæren, som omgiver jorden, og derfra betragtede stjernerne, så ville vi se dem skinne med et klart og roligt lys. Det er kun, når vi ser stjernerne gennem atmosfæren, at de synes at blinke.

At de blinker, skyldes forskelle i luftens temperatur. Nogle luftlag er varmere end andre, og hvert luftlag bevæger sig og hvirvles gennem andre. Disse luftlag bryder lyset fra stjernen på forskellig måde og i forskellige vinkler, og det er det, der gør lyset fra stjernen ustadigt som varme-disen på en hed sommerdag.

Hannes gaver

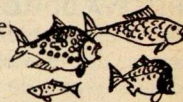
Hanne blev glad juleaften, da hun fik alle gaverne fra julemanden. Det var alt det, hun havde ønsket sig. Måske er det akkurat de samme ting, du har skrevet på din ønskeseddel. Vil du vide, hvad hun fik? Vi har skrevet det her nedenunder, men på en mærkelig måde, så du kan nok kun finde ud af det, hvis du har lært at stave.

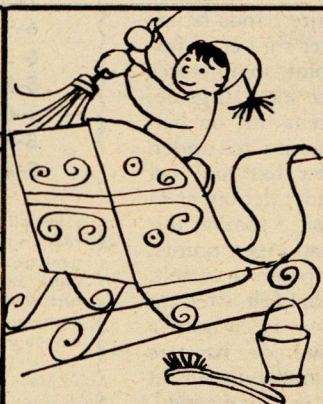
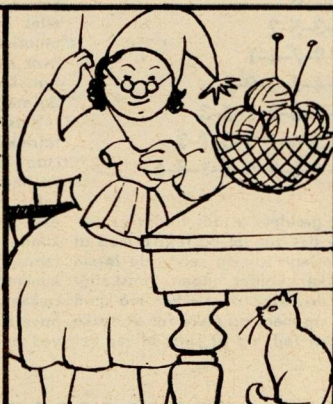
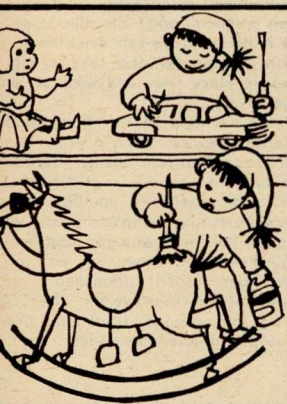
HVILKET svar er det rigtige?

Der findes visse „sandheder“, man har hørt så tit, at man naturligvis tror på dem. Det skal man ikke. Tror du på nedenstående?

1. Lynet slår aldrig ned to gange samme sted.
2. Flagermus er blinde.
3. Det regner aldrig i Sahara.
4. Der er ingen fisk i Det Døde Hav.
5. En sund hund har en våd, kold snude.
6. En klapperslanges alder kan tælles på antallet af de klappende hornringe på dens hale.
7. Duggen falder ligesom regn.
8. Der findes ikke to ens snefnug.
9. Elefanter er bange for mus.
10. En luftspejling er et produkt af indbildningen.

Julemanden gør klar

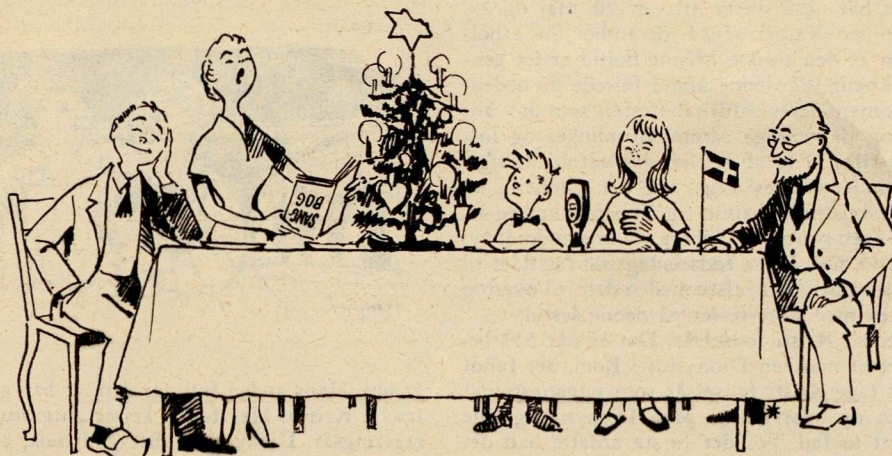
var lige før jul. I julemandens ksted var der travlt som i en etue. Alle de små nissebørn arbejdede fra morgen til aften med at få legetøjet færdigt til tiden.

Julemandens kone syede dukkekjoler dagen lang til alle de fine dukker, som børnene skulle have i julegave.

Ude i stalden blev den gamle kane pudset og poleret, så den rigtig kunne skinne, når den skulle ud på den store fart.

Og julemanden selv, han sad med store briller på næsen og studerede alle børns ønskesedler. Ind imellem slog han op i sin store bog for at være sikker på, om han havde den rigtige adresse.

Endelig oprandt den store dag, hvor alle gaverne var færdige. De blev stoppet i store sække og læsset på kanen. Hesten blev spændt for, og julemanden satte sig op. Han knaldede muntert med pisken. „Farvel så længe,“ råbte han glad, og af sted for han på den store julerejse.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

HVAD er galt?

For noget galt er der nu med julebordet her og familiemedlemmerne, der sidder omkring det, mens de andægtigt lytter til mor, som synger for dem alle, både far og bedstefar, søster og lillebror. Jo længere man kigger på tegningen, jo flere fejl finder man. Tegneren har nok haft tankerne andre steder henne, da han tegnede billedet. Men pas alligevel på, for finder du mere end 10 fejl, så er det dig, der er noget galt med. (Løsninger på alle opgaver side 15, men opgiv ikke for hurtigt).

HVAD

skal vi lege
i julen?

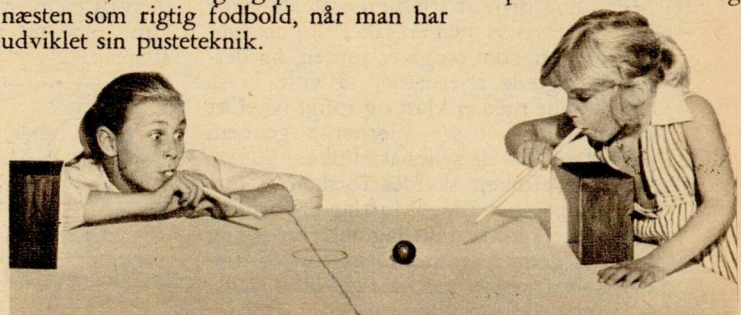
HESTEVÆDDELØB. Pigerne, som leger „hestevæddeløb“ på billedet her, synes, det er vældig spændende, og desuden har de haft det morsomt, mens de lavede „hestene“. Du kan lave dem af kartofler og tændstikker, og hvis du vil, kan du male dem i forskellige muntre farver med almindelig vandfarve og give dem navne, så de kan kendes fra hverandre. Banen, som hestene løber omkø på, er et langt stykke papir, inddelt i så mange felter, der er plads til. Start-

feltet er ved den ene bordende, målfeltet ved den anden. På forhånd maler du tre af banens felter blå – bestem selv hvilke – og fire andre felter maler du brune. De blå felter er grøfter, de brune er forhindringer. Så kan spillet begynde. I skiftes til at slå med en terning, der viser, hvor mange felter jeres hest skal flyttes, og hvis hesten havner i en grøft (blåt felt) eller på en forhindring (brunt felt), må den rykke tilbage til startfeltet. Hvem kommer først?

SKYDE MED 5-ØRER. Når du skal „skyde med 5-ører“, foregår det på en hård, jævn masonitplade i størrelsen 50×30 cm. Anvend den blanke side og rids en linje 10 cm fra kanten af den korte ende og derefter yderligere 8 linjer med 3,5 cm mellemrum, sådan at der bliver 8 lige store, aflange felter. Farv en kant på hver langside sort med vandfarve og skriv pointene herpå med almindeligt tavlekridt. Så mangler du kun nogle 5-ører for at begynde spillet. – Hold spillebrættet fast mod bordet med venstre hånd (som billedet viser). Læg en 5-øre en anelse udenfor kanten og slå til mønten med højre hånds hånd-

flade, så 5-øren lægger sig i et af felterne. Det giver et point, som noteres med en streg i den ene sorte langside. Så er det modspillerens tur, og han eller hun noterer sit point i den anden langside. Hver spiller har kun eet slag. Næste gang gælder det om at få mønten til at lægge sig i samme felt som før, ellers får man ingen points. Når du har fået tre points i et felt, kan du starte med et nyt felt. Men nu skal du passe på ikke at få en mønt i et felt, hvor du allerede har tre points, for så får modspilleren et point i det felt, han er i gang med.

PUSTE-FODBOLD. For at kunne spille „puste-fodbold“ må du desværre tage hul på dine lommepege og købe en bordtennisbold. (På billedet er bolden farvet sort for tydeligere at kunne ses.) Af tyndt papir ruller du derefter nogle pusterør (eller du køber færdige pusterør). Over bordet lægger du en voksdug eller en plasticdug, som kan vaskes, og maler herpå en midterlinje, som deler bordet i to lige store dele, samt en cirkel, der skal være udgangspunkt. En gammel skotøjsæske delt i to dele kan tjene som mål. – Spillet går nu ud på at puste bolden hen mod modpartens mål. Puster du bolden ud over kanten, så den havner på gulvet, bliver det straffespark for din kammerat, med udgangspunkt fra cirklen. Spillet er morsomt og næsten som rigtig fodbold, når man har udviklet sin pusteteknik.

Hvor god er din hukommelse?

I juletiden er lektiebøgerne lagt på hylden, men for at din hukommelse ikke skal komme helt ud af træning, skulle du prøve at foretage følgende lille eksperiment med dig selv – og lade dine søskende og kammerater gøre det samme. Derved vil du få et mål for, hvor god du er til at huske.

Gennemgå nedenstående talrækker een gang hver, luk øjnene ved enden af hver talrække og forsøg, om du kan huske tallene i den rigtige rækkefølge.

3-5-1
7-3-9-6
6-9-3-5-2
6-8-9-7-4-1
5-2-4-7-3-9-2
1-6-4-8-2-7-5-3
3-9-5-4-1-9-6-7-3
2-8-4-6-9-5-6-1-3-6

For alle gælder, at der findes et område, hvor det går let og fejlfrit med at gentage tallene for sig selv – de første to-tre rækker volder ingen vanskelighed. Ved de følgende rækker må man anstrenge sig mere og mere for at huske tallene uden fejl, og til sidst bliver det

helt umuligt. De fleste vil sikkert mene, at otte eller ni tal må man give op overfor, når man kun må gennemgå talrækken een gang. Betydelige indbyrdes forskelle kan gøre sig gældende, dels på grund af forskellige naturanlæg, dels på grund af forskellig „trænings-tilstand“ med hensyn til at erindre tal. Det antal tal, du kan huske, kaldes erindringsomfanget. Kan du allerhøjest huske seks tal efter een gennemlæsning, er dit erindringsomfang altså seks.

Forsøg har vist, at erindringsomfanget vokser med alderen indtil ca. det attende år. Børn mellem fire og seks år kan normalt kun erindre fire tal rigtigt efter een gennemgang. Herefter stiger antallet indtil omkring tolv års alderen, hvor man normalt erindrer seks tal rigtigt. Kan du klare flere end seks tal, er du meget dygtig.

Hvis man derimod får lov til at læse talrækkerne igennem flere gange, kan man lære langt længere rækker udenad. At lære tolv tal udenad i rigtig rækkefølge er som regel helt umuligt efter een gennemlæsning, men de fleste vil kunne gøre det ved gentagen gennemlæsning. Rekorden haves af en tal-kunstner, der fejlfrit fremsagde en række på halvfemsindstyve tal, efter at have brugt 209 sekunder til at lære den ved gentagne gennemlæsninger.

HVORNÅR ER DET JULEAFTEN?

– Det er ihvertfald ikke den 24. december! Man kender ikke datoen for Kristi fødsel. Derimod ved man temmelig sikkert, at det ikke kan være den 24. december. Lukasevangeliets fortæller som bekendt, at der var hyrder på marken, som vogtede deres hjord, men det gjorde de jødiske hyrder kun om foråret, når der var nyfødte lam i hjorden. Så Kristi fødsel må altså have fundet sted i en af forårs-månederne.

Alligevel fejrer man Kristi fødsel i december, og dette har sin rod i de vilkår, de kristne romere levede under. Det romerske politi var ustandseligt i hælene på de kristne, som naturligvis var lettest at fange, når de samledes til store højtid. For nu at forvirre politiet varierede de datoen for deres største højtid: Kristi fødselsdagsfest, og de har blandt andet fejret den 20. marts og 20. april, to datoer, som begge må ligge temmelig nær den rigtige dato, men

festen har også været afholdt 20. maj og 29. september. Valget af 24. december for afholdelsen af den største kristne højtid er let gen-nemskuelig. På denne årstid fejrede de hedenske romere deres saturnalfester, som gav anledning til vældige sammenstillinger og løsluppenhed. I ly af det liv, der udfoldede sig i saturnalfesternes dage, var det temmelig let for de kristne at samle sig i ubemærkethed til deres egen store fest. Senere, da kristendommen slog rod, blev Kristi fødselsdagsfest fastslået til 24. december, idet kristenheden dermed overtog skikken med store fester på denne årstid.

Men så Kristi fødselsår. Det er i år 553 be-regnet af munken Dionysius i Rom, der fandt på at tage Kristi fødselsår som udgangspunkt for en ny tidsregning. Men Dionysius gjorde mindst to fejl. For det første ansatte han det år, i hvilket Kristus blev født, til år 1, mens det i virkeligheden burde have været betegnet som

år nul. Hans anden fejl var den, at han gik ud fra, at Kristus blev født i kejser Augustus' 27. regeringsår. Dionysius vidste godt nok, at Augustus begyndte sit styre i år 28 før vor eller senere, og det hans egen tidsregnings begyndelse

TÆNKER I BEDRE

END DE VOKSNE?

DEN naturlige intelligens er ved at nå sit højdepunkt, når en dreng eller en pige er omkring 14 år, siger psykologiske forskere. For ikke at misforstå sagen, må man huske på forskellen mellem den naturlige og den tillærte intelligens. Den tillærte intelligens beror på, hvor meget viden og erfaring man har tilegnet sig, mens den naturlige intelligens simpelthen er evnen til at tænke klart. Her er nogle opgaver, som I kan „slibe“ hjernen på i de lange aftener mod jul. Så kan I samtidig konkurrere med de voksne om, hvem der først finder den rigtige løsning.

1. En mand går ind i elevatoren i den ejendom, hvor han bor. Hans lejlighed ligger på 12. etage, men han kører kun op til sjette etage, når han sent om aftenen kommer hjem fra arbejde. Her står han ud og går møjsommeligt de sidste seks etager op. Når han forlader sin lejlighed, tager han elevatoren helt ned til stueetagen. Det lyder skørt, men de, som har set ham, finder det ganske logisk. Hvorfor – tror du?

2. Min broder skriver: „Jeg gik i dag herhen fra Roskilde, hvor jeg havde det uheld i går at brække et lem.“ Kan du heraf gætte, hvilket lem han sandsynligvis brækkede – højre arm, højre ben, venstre arm eller venstre ben?

3. Når du træder ind i mit hus, finder du på din højre hånd et vindu i sidemuren, der går vinkelret på gaden. Nå solen går ned, skinner den lige gennem dette vindu og over på den modsatte mur. I hvilken retning ser du, når du står i indgangsdøren og ser ud på gaden?

men han glemte at tage med, at Augustus havde regeret tre år under sit oprindelige navn (Octavian), og de 28 år, den gamle beretning taler om, skal regnes fra tidspunktet fra Augustus' magtovertagelse og ikke fra tidspunktet for hans antagelse af kejserværdigheden. Følger man denne argumentering, vil det sige, at den gode munk har placeret Kristi fødsel i år fire efter Kristi fødsel, om man kan udtrykke det sådan.

Men sandsynligvis er der endnu flere fejlregninger, ja, man tør vist endog antage det for sikkert, at Kristus er født endnu tidligere. Som bekendt siges der i indledningen til Lukas-evangeliet, at kejser Augustus gav befaling om, at hele verden skulle skrives i mandtal. Årstallet for udstedelsen af den kejserlige befaling om den verdensomspændende folketælling fik man et fingerpeg om, da man i 1923 i nærheden af Tyrkiets hovedstad Ankara fandt en inskription på en gammel romersk tempelruin.

4. Find ud af, hvordan følgende kode er lavet. I kodeskrift lyder meddelelsen:

tlbm wj lmjqgf wpsf
kvmfikfsufs tbnno

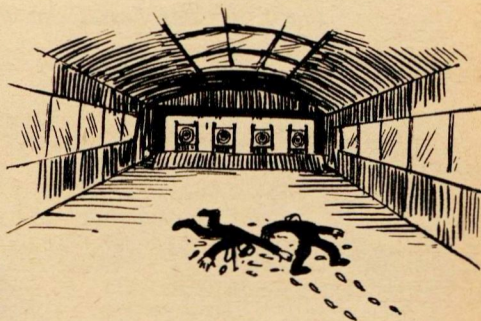
Løsningen danner en kendt refrainlinie med tilknytning til julen. Denne opgave kan I løse, hvis I kender alfabetet. Kig nu nøjagtigt på hvert enkelt bogstav i koden!

5. En forretningsmand måtte forlade København for at tage på en rejse. Han ventede imidlertid et meget vigtigt brev og bad derfor sin husholderske sende det efter ham. „Her er adresserne i de byer, jeg kommer til at opholde mig i. Den første bliver Odense.“ Brevet nåede ham ikke i Odense, og han telefonerede hjem. „Jeg kan ikke sende Dem brevet,“ sagde husholdersken, „De har nøglen til husets postkasse.“ „Jeg skal straks sende Dem nøglen,“ sagde han, „og send så brevet til mig i Århus.“ Der kom imidlertid intet brev til ham i Århus, og heller intet i Ålborg, da han nåede dertil. Han vendte tilbage til København fast besluttet på at afskedige sin husholderske på grund af hendes upålidelighed. Da han kom hjem, afskedigede han hende dog ikke alligevel. Hvorfor havde hun ikke gjort sin pligt, og hvorfor tilgav han hende?

6. Kan du finde en metode til at befri et menneske for en mavesvulst ved hjælp af stråler, der ved tilstrækkelig intensitet ødelægger svulsten, idet man skal undgå en medødelæggelse af de omkringliggende sunde legems væv? Det bemærkes, at svulsten

ikke kan fjernes ved operation, kun ved stråling.

7. Kaptajn Watson og hans søn John er fundet skudt – faderen i brystet, sønnen i ryggen. Begge er øjensynlig døde øjeblikkeligt. Et gevær, der affyres tæt ved personen, der rammes – som f. eks. når en mand skyder sig selv – vil sværte eller endog brænde huden eller klæderne. Affyres geværet fra større afstand, vil det ikke efterlade sådanne mærker. De to legemer fandtes nær midten af en stor hal, der brugtes som skydebane. Jorden er dækket med fugtigt sand, som tydeligt viser hvert fodspor. I hallen fandtes kun to par fodspor. Hvis en tredje person stod lige uden for døren eller vinduet, ville han kunne sigte mod en hvilken som helst del af hallen, og brolægningen udenfor ville ikke vise noget fodspor. Under kaptajn Watsons legeme fandt man et gevær – intet våben fandtes nær John. I begge tilfælde var frakken, hvor kuglen var gået ind, sværtest af krudtslam, og linnedet var lidt forbrændt. Kaptajn Watson nærede stor hengivenhed for sin søn, og ville hellere selv dø end med vilje tilføje ham skade. Det er derfor umuligt

at antage, at han dræbte ham med overlæg, end ikke i selvforsvar. Men nogle mener, at John i virkeligheden ikke kunne lide sin fader, og håbede at arve hans formue ved hans død. a) Døde kaptajn Watson som følge af mord, ulykkestilfælde eller selvmord? b) Døde John som følge af mord, ulykkestilfælde eller selvmord?

Løsninger til side 13
Hvad var forkert ved julebordet? 1. Bestefars stol på den ene sko. 2. Bestefar har spore mangler noget af det ene ben. 3. Bordflaget sidder forkert. 4. Søster har handsket på. 5. Øllasken står omvendt. 6. Julesternen mangler to takker. 7. Mors sangbog er vendt på hovedet. 8. Fors slips mangler det meste. 9. Far har trasket på den ene fod. 10. Fors stol har et forkert ben. Rebus: Hun fik et komfur, en billedbog, en vandkande, en håndtaske og en felekost.
Hvilket svar er det rigtige? 1. Forkert. 2. Forkert. 3. Forkert. 4. Rigtigt. 5. Forkert. 6. Forkert. 7. Forkert. 8. Rigtigt. 9. Forkert. 10. Forkert.

dræbt sønnen med et viddeskud.
tilfælde. Faderen begik selv mord af sorg over at have for ødelæggelse af vævet. 7. a) Selvmord. b) Ulykkestilfælde. Faderen blev dræbt af sønnen, der er nødvendigvis at kun her skabes den stridbarhed, der er nødvendigvis bundet, så svulsten folder i brændpunktet, og således kunne få fat i den. 6. Krydsning af flere svage stråler, hævende i husets postkasse, hvor husholdersken ikke hørte sammen? Hvert bogstav heri er i koden erstattet af et alfabet. 5. Hvert bogstav heri er i koden erstattet af et alfabet. 4. Skol vi klippe vore julehøjre arm. 3. Mod nord. 2. Venstre arm. 1. Mænden var dækket og kunne ikke se høje på elevatorknoppe end 6. etage. 2. Venstre arm – fordi han gik på sine ben fra Roskilde og skrev brevet med elevatorknoppe end 6. etage. 2. Venstre arm – fordi

Jule Evangeliet og Kunsten

*En af de skønneste rejser,
man kan foretage, er i kunstbøger at følge den
kunst, der har hentet sine motiver fra
evangeliets fortællinger*

EFTER AT GUD fordem mange gange og på mange måder havde talt til fædrene ved profeterne, har han nu ved dagenes ende talt til os ved sin søn, hvem han har indsat som arving til alle ting, ved hvem han også har skabt verden. Han er hans herligheds afglans og hans væsens udtrykte billede og bærer det med sit mægtige ord.

Så malmfuldt lyder ordene i epistlen til juledag.

Gud har talt mange gange og på mange måder – men sent gennem billedkunsten. Det skete først, da det blev jul. „Da ordet blev kød og tog bolig iblandt os, og vi så hans herlighed, en herlighed som den enbårne søn har den fra Faderen, fuld af nåde og sandhed.“ Dog ikke så at forstå, at med den første jul skete forkyndelsen også i kunsten. Nej, der måtte gå det meste af fire århundreder, før julen blev den inspirationskilde, som små og store kunstnere har øst af.

Man kan undre sig over, at der gik så lang tid, før juleevangeliet blev brugt som motiv. For billedkunsten har jo været kendt fra slægtens begyndelse, i hvert fald fra den tid, mennesker kunne forme med deres hænder. Aldrig så snart havde vore forfædre lært at danne et kar af ler, førend de prøvede at udsmykke det. „Dybt i menneskesjælen ligger trang til at udsmykke,“ siger Harald Slott-Møller i sin fortræffelige bog: *Kunstens kilder*. Og tilføjer: „Af denne trang er kunsten opstået.“ Meget, uendeligt meget havde denne trang skabt, førend hin nat kom, da englebudskabet lød: „Frygt ikke, thi se, jeg forkynder eder en stor glæde, som skal være for hele folket. Thi eder er i dag en frelser født i Davids stad. Han er Kristus, Herren.“

Men når kunsten var nået så vidt, som den var, før Kristi fødsel, hvorfor opstod der da ikke en kunst med religiøse motiver fra det gamle testamente? – og hvorfor skulle der gå det meste af 400 år, førend kristendommen satte sig spor i kunsten?

HELLIG TRE KON

smukke danske kalk
tælleglæde beretter f
billede findes i
ers

Forklaringen på spørgsmålet ligger nærmere, end man så-
dan tænker på. Sagen er nemlig, at de gamle jøder ikke ville
have deres templer eller boliger udsmykkede med billeder –
af frygt for afgudsbilleder. De havde set, hvordan det var gået
i landene omkring dem. Hvad var der ikke opstået af kunst
i Grækenland – netop for at forherlige mennesket og landets
nationale guder? Og dernæst: Kristi fødselsdag blev ikke fejret
som jul førend hen i det 4. årh. Det var romerkirken, der i år
325 fandt på at fejre Jesu fødsel den 25. december, solhvervs-
dag i den julianske kalender. (Først ved kirkemødet i Efesus
år 431 gav den kristne kirke i det hellige land efter for sine
mange søsterkirker, idet den da endelig gjorde den 25. decem-
ber til en helligdag.)

I 300-tallet efter Jesu fødsel fremkommer de første billeder
af Kristus. Oprindelsen til kristen kunst går dog længere til-
bage, men billeder af Kristus selv har ikke været fremstillet
før. Den kristne kunst begyndte først i katakomberne – de
underjordiske gravkamre, f. eks. under Rom – som symbolik,
som tegn, men nok til at fortælle evighedshåbet. Og netop
det var meningen. Martyriets kristne trængte til håbets tegn.
Vi, der har oplevet besættelsestidens V-tegn, forstår det. V-
tegnets symbolik var mangfoldigt: fællesskab, udholdenhed,
håb, befrielse. Sådan var den første kristne kunst: et sejr-
budskab. „Thi et barn er født os, en søn er givet os – – – på
hans skulder skal herredømmet hvile. Og hans navn skal være:
Underfuld-rådgiver, Vældig-Gud, Evighedsfader, Fredsfyrste.“

Strejfede kunstneren nu og da julen, skriver Skovgaard-
Petersen, var det ikke just juleaften, man tog sigte på. Nej,
man maledes Esajas eller Mika, der profetisk peger hen på
stjernen og mod Madonna med barnet, eller man afbildede
De vise mænd, De hellige tre konger og deres tilbedelse af den
nyfødte frelser. Med andre ord: man så også julen (som på-
sken) ud fra håbets og sejrns synspunkt. De gamle jule-
profetier, som var gået i opfyldelse, det var jo julen under
håbets synsvinkel.

Helligtrekonger-billederne var udtryk for julens sejr – for
Jesusbarnets første triumf: langvejs fra kommende hedninger
bøjer sig for frelseren og ofrer ham gaver – var det ikke som
en herlig pant på den sejr over den hedenske verden, menig-
heden drømte om og håbede på?

I bebudelsen, Marias og Elisabeths møde, englebudskabet
til hyrderne på marken, fødslen i stalden, De hellige tre kon-
ger, flugten til Ægypten, madonnatilbedelsen, lå et vældigt
stof og ventede på at blive udnyttet. Som nævnt træffer vi
begyndelsen i katakomberne, i gravkunsten, udviklet og ud-
dybet på de kristne sarkofager fra 4. til 6. årh. Men først med
den egentlige kirkebygning, og navnlig efter gotikkens (spids-
buestilens) gennembrud, fik hele dette dramatiske stof liv i
skulptur, mosaik, billeder og glasmalerier. Og ikke blot til
udsmykning. Nej, som en del af kirkens forkyndelse. „Og
billederne var ikke en overflødig luksus, en behagelig, men
undværlig pynt. Når den troende ser billeder af Herrens li-
delser, føler han et sting i hjertet, og betragter han helgener-
nes martyrier eller deres belønning i de saliges verden, be-
tages han af en higen efter et bedre liv. Skuer han himlens
glæder, frydes han ved tanken på de gode gerningers løn,
bliver han skærsildens kval var, bærer han ved den straf,
som venter synderen hinsides. Sådan skriver en munk i 1000-
tallet,“ fortæller forfatteren Broby-Johansen. Vi møder noget
lignende hos en senmiddelalderlig fransk digter, François
Villon, der rørende lader sin gamle mor sige:

Jeg er jo kun en stakkels gammel kvinde,
på læsning og de ting slet ikke viis.
I sognekirken ser jeg malet skinne
de frelstes harpefyldte paradis
og helvedsbålet til hver dømts forlis
og jeg er glad for hint som angst for dette.

Først med 1200-tallet og navnlig i 1300–1400 tallet blev
juleevangeliet de store maleres motiv. Går vi ind i en kirke,
navnlig en katolsk kirke, fra denne periode, lyser Marie-

MADONNA MED BARNET

midtparti af alteret i den smukke
kirke Sa Zeno Maggiore i Verona (Norditalien). Billedet er malet af
Andrea Mantegna, der levede 1436-1506.

ER, et af de mange
rier, der med oplagt for-
iiblen. Det her gengivne
kirke ved Roskilde.

skikkelsen os imøde. Hun er det samlende – den jomfruelige mor med barnet, det skønneste blandt menneskenes børn.

Det store Madonna-billede på foregående side, der er taget med som repræsentant for de hundrede og atter hundrede af skønne madonnabilleder, er malet af en af Norditaliens dygtigste malere, *Andrea Mantegna* (1431–1506). Han er den betydeligste repræsentant for venetiansk ungrenaissancemaleri. Hans Kunst er streng og mandig, en udpræget stilsans, dyb opfattelse og et veludviklet blik for dekorative ornamenter – en forløber for barokken. Mantegna søgte tilbage til de antike former, brød derved med middelaldertraditionen og banede nye veje for malerkunsten. Dette billede har en blidere og inderligere tone end Mantegnas øvrige billeder. Motivet har krævet det. Den lethed og ynde man ellers finder i Madonna-billederne af samtidens italienske malere, er her vejet for en storladen kraft, en ejendommelig og sjælfuld alvor.

Fra den store og smukke kirke i Norditalien, tager vi hjem til en almindelig lille sognekirke på Sjælland, *Mønslev* ved Roskilde. Her møder vi juleevangeliet i kalkmalerier fra den højgotiske tid. Den skønne beretning om vismændene fra Østerland, De hellige tre konger, der fulgte stjernen til den stod stille over det sted, hvor barnet var. Og de fyldtes af en meget stor glæde. Gik ind i huset og så barnet og dets moder, Maria. Da faldt de ned og tilbad det. Og de lukkede op for deres skatte og bragte det gaver: Guld, røgelse og myrra.

At der heri må ligge et herligt stof for malere, er indlysende. Og vi ser da også, hvordan de største malere som Giotto, Fra Angelico og mange andre har taget motivet op. Men hos disse møder vi ofte en stor pragtudfoldelse. I det danske billede er alt mere på det

jævne og dog storladent og gribende. Mens vi ser på det, lad os da mindes, hvad den gode fortolker af de gamle kalkmalerier, Broby-Johansen, skriver om dem: „Billederne lyser af frisk inspiration. Der er en oplagt fortælleglæde i dem, som udarter til det snakkesalige. (Det gælder dog ikke dette billede.) Og de forstår at gøre sig forståelige for alle og enhver. Malerne er alle elever af Den hellige Frans, som var så ivrig i sin forkyndelse, at han ikke formåede markens fugle som tilhørere. Det er tiggermunkeprædikener i billeder, fulde af pudsige og overraskende indfald, som skal vække og fastholde folks opmærksomhed. – – – Højgotikkens symbolske udsmykning er blevet belærende brugskunst. Bibelstoffet slår ikke på langt nær til alene, og legendernes overflod af dramatisk stof udgydes over menighedens hoveder.“

Fortælleglæden i kalkmaleriernes sprog forstummede omkring år 1500. Men mægtigt blev den genoptaget af vor store maler *Joakim Skovgaards* udsmykning af Viborg Domkirke i årene 1901–06 – i virkeligheden det største mindesmærke over Grundtvig, vi ejer. Thi uden Skovgaards nære tilknytning til det grundtvigske åndsliv (Grundtvigs bibelhistoriske sange og salmer) kunne Skovgaard aldrig have skabt denne monumentale fortællende udsmykning, der i sin art er enestående i verden. Da man engang spurgte ham, hvordan han dog kunne magte denne store opgave, svarede han: „Jeg rådfører mig med de bedste, jeg ved, og så giver jeg arbejdet i Guds hånd.“

Mon ikke enhver skulle kende Skovgaards billede „Indbydelse til det store gæstebud“ og opleve, at vel er det et stort slået billede – i sin fortællende evne – men at det egentlig store er, at indbydelsen bliver personlig, at det er os, den gælder. Huset herre står i døren og byder os velkommen.

I, som tunge stier træde
stands og hør!
Her er dør
til den sande glæde!
Og i huset inden døre
trøstes ved
slig en fred
ingen sorg tør røre.

– Der er altid noget forunderligt over en stor rejse. Det være sig i rum eller tid. En af de skønneste rejser, jeg har oplevet, er gennem de mange gode kunsthistorier og kunstbøger at følge den kunst, der har hentet sine motiver fra evangeliets fortællinger – en 1600-årig mærkelig fortælling om kristendommens evne til at inspirere store kunstnere. Hvor Guds kærlighed griber et menneske sker det store – det underfulde.

Det, der skete julenat i stalden i Bethlehem har mange af vore kunstnere gengivet – også Joakim Skovgaard. Vi vælger dog her som eksempel

Niels Skovgaards billede fra Boeslunde kirke. Ikke fordi, det er særlig godt, for det er det egentlig ikke, men det er så hjemligt dansk og så fortællende. Marie er som en ung dansk mor, lidt træt endnu og dog så forundret glad. Josef taknemlig, ængstelig for at forstyrre. Og læg mærke til køerne – også de er danske. Fra gammel tid har man altid malet dyr ind på fødselsbilledet. Næsten altid en ko og et æsel. Vel blot for at fortælle at det er i en stald, Vorherre blev født. Men hvad nu end motivet kan have været – det hjælper til at give en forunderlig ro i billedet.

Juleevangeliet taler sit eget stærke sprog om Guds kærlighed, der steg herved for at frelse os fra nød og død. Men – er ordet end åndens ypperste middel, så uddybes det og forklares i kunstens lys.

SILLAM BJERRE

NIELS SKOVGAARD

har i Boeslunde kirke malet dette billede, en fløj af altertavlen, så hjemligt dansk og så fortællende om julenat i Bethlehem.

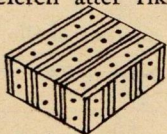

Hvor er de fem pakker i det gamle julepapir?

Juleopgave for hele familien

PAKKER ... pakker ... pakker ... Sådan ser optakten til julen ud. Måske har tegneren overdrevet *noget*, men en og anden, der i dagene før julen er på indkøb, kender måske alligevel sig selv som en af personerne på billedet. Mange har været på juleindkøb i brugsen, så mange, at juleindpakningspapiret en overgang slap op. Man fandt i hast en anden slags papir fra sidste jul og *fem* pakker blev til, før uddeleren atter fik årets julepapir på rullen.

Hvor er de fem pakker? Her ses mønstret i det papir, de blev pakket ind i. Jagten på de fem pakker er *Samvirkes* juleopgave for hele familien. For

at lette læserne i pakkejagten, er billedet kvadreret. Felterne yderst til venstre betegnes derfor fra oven og nedad A1, A2, A3, A4, og så følger på samme måde rækkerne B, C, D og E. På løsningskuponen skal angives bogstav og nummer for de fem felter, i hvilke pakkerne i det gamle julepapir befinder sig. Der skal altså, når opgaven er løst, stå eet bogstav og eet tal i hver af de fem firkanter på løsningskuponen.

Men skriv nu ikke for uovervejete. Uddeleren har nemlig indrømmet, at noget af det papir, han har indkøbt i år, ret slående ligner papiret fra sidste jul. Der er forskel, men den skal man først kende.

Kuponen med løsningen skal

være os i hænde senest 4. januar 1958, således at forstå, at konvolutter, der er stemplet på postkontoret den 4. januar, betragtes som rigtigt indsendt. Konvolutterne må kun adresseres således: *Samvirkes julepakkejagt*, Postboks 1280, København S.

Blandt de rigtige, indsendte løsninger trækkes lod om *halvtreds* dejlige præmier. Der bliver ingen første, anden og tredje præ-

mier, efterfulgt af en række trøstpræmier. Nej, *alle præmier er førstepremier*, alle har samme værdifulde indhold, en række lækre sager at begynde det nye år med, efter at hjemmets beholdning er blevet tømt i julen. Pakkerne udsendes straks efter lodtrækningen, mens vinderlisten offentliggøres i *Samvirke* nr. 2, for 1. februar.

God julepakkejagt!

SAMVIRKES julepakkejagt, Postboks 1280, København S.

Jeg mener, at de fem pakker befinder sig i følgende felter:

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Navn

Adresse
Posthus (i Køben-

Århundredets største opdagelse:

Bibelhåndskrifterne fra hulen ved Dødehavet

Er dødehavssekten en forløber for kristendommen?

Khirbet Qumran set fra vest, i baggrunden Det døde Hav og Moabs bjerge. Bemærk især de massive mure til venstre i billedet, det er resterne af bygningens tårn. Billedet til venstre viser en „håndskriftkrukke“ fra en af hulerne, samlet og rekonstrueret i musæet i Jerusalem. Den bliver her studeret af musæets direktør, Sa'ad, sammen med abbed Starcky. Disse krukker var vistnok oprindelig husholdningskrukker.

AF PROFESSOR, DR. THEOL EDUARD NIELSEN

I de to forudgående artikler er først skildret, hvordan bibelhåndskrifterne blev fundet i de øde egne ved Dødehavet, derefter blev der givet en forklaring på håndskrifternes indhold. I denne tredje og sidste artikel omtales det mærkelige, lille samfund af jøder: Dødehavssekten, og artiklen skildrer, hvad udgravningen af et stort bygningskompleks kan oplyse om sektens liv. Efter at sektens liv og tro er skildret ud fra bibeltekssterne, undersøges, om der skulle være nogen forbindelse mellem sekten og Det nye Testamente.

DØDEHAVSSEKTENS medlemmer, der øjensynligt har boet i grupper rundt omkring i Qumran-området, dels i telte, dels i huler, har haft et samlingssted, en centralbygning, hvor fælleslivet har kunnet udfolde sig. Det er det store bygningskompleks, *Khirbet Qumran*, som i årene 1949-55 blev udgravet under ledelse af pater de Vaux. (En grundplan gengives på næste side.) Udgravningerne har fortalt os lidt om sektens historie: bygningerne synes at være opført omkring år 100 f. Kr. og synes at have været i brug, lige indtil der er indtruffet et vældigt jordskælv, hvorved bl. a. en del af murværket er revnet.

Fra den jødiske historieskriver *Josefus* ved vi, at der fandt et vældigt jordskælv sted i Judæa i Herodes den Stores syvende regeringsår, d.v.s. i året 31 f. Kr. Dette jordskælv har fået sektens medlemmer til at vandre bort – hvorhen ved vi ikke – men 30 år senere er de, eller en del af dem, kommet tilbage. De har repareret de faldefærdige mure, bygget nye bygninger til, og fra ca. år 1 til 68 eller 69 e. Kr. har de levet videre i Qumran. Så skete der noget, der må have gjort ende på sekten, nemlig krigen mellem romerne og jøderne. Det jødiske oprør mod de romerske undertrykkere begyndte i 66 e. Kr., og i 68-69 e. Kr. nåede de romerske soldater ud i disse egne. Man har fundet spor af krigshandlinger, bl. a. et lag af aske efter en brand samt en hel del pilespidser, og efter år 69 e. Kr. har romerske soldater holdt dette område besat.

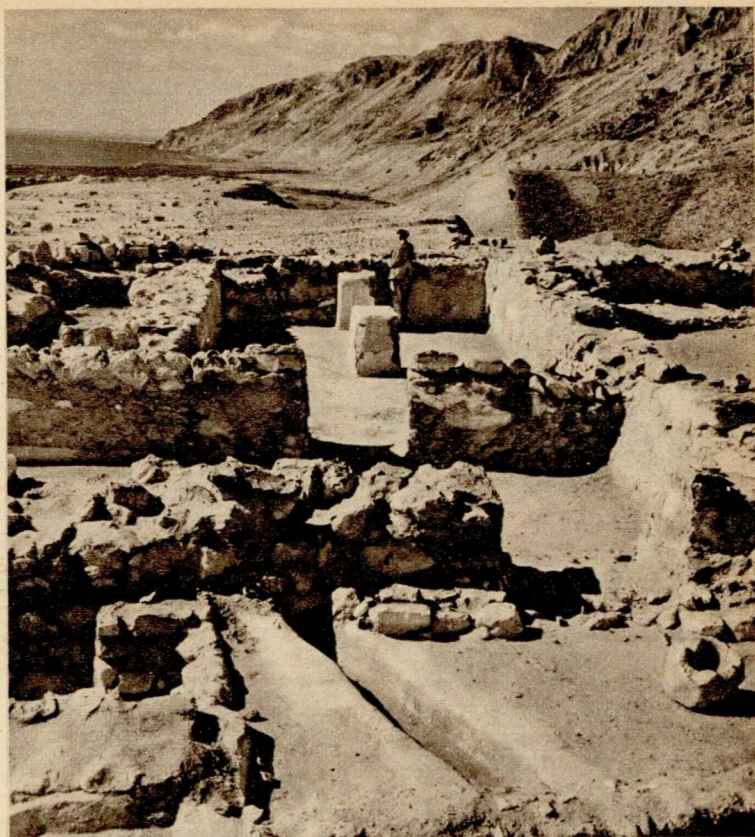
Af de mere interessante ting, man har fundet fra bygninger-

nes „jødiske periode“, skal nævnes: store vandbassiner, cisterner, med indvendige trappetrin, så man kunne gå helt ned på bunden af dem. Nogle har ment, at det måtte dreje sig om dåbsbassiner, så dødehavssekten ligesom andre jødiske sekter på den tid og ligesom den kristne kirke skulle have praktiseret en dåb. Imidlertid drejer det sig snarere om beholdere til opsamling af drikkevand.

Man har endvidere i hovedbygningen fundet et par skrivepulte, og desuden også 3 blækhuse; så man kan formode, at mange af de nyfundne håndskrifter netop er blevet skrevet i den bygning, som arkæologerne nu har udgravet.

En stor sal, der synes at have dannet rammen om sektens fællesmåltider, har man også udgravet. Om disse fællesmåltider ved vi i alt fald så meget, at når man samledes, skulle præsten indlede måltidet ved at strække sin hånd ud og velsigne brødet eller vinen, en bestemmelse vi finder i kolonne VI i sekthåndbogen. Ifølge Det nye Testamente indledte også Jesus sit sidste måltid med disciplene med at takke eller velsigne brød og vin, men hermed hører også ligheden mellem dødehavssektens fællesmåltid og den kristne nadver op.

Endelig har man fundet et pottemagerværksted, hvor medlemmer af dødehavssekten har siddet og lavet alle de keramikvarer, som brugtes i dens husholdning. Lidt landbrug i forbindelse med de penge-gaver, samfundet modtog, når nye medlemmer blev optaget, har dannet det økonomiske grundlag for sektens liv.

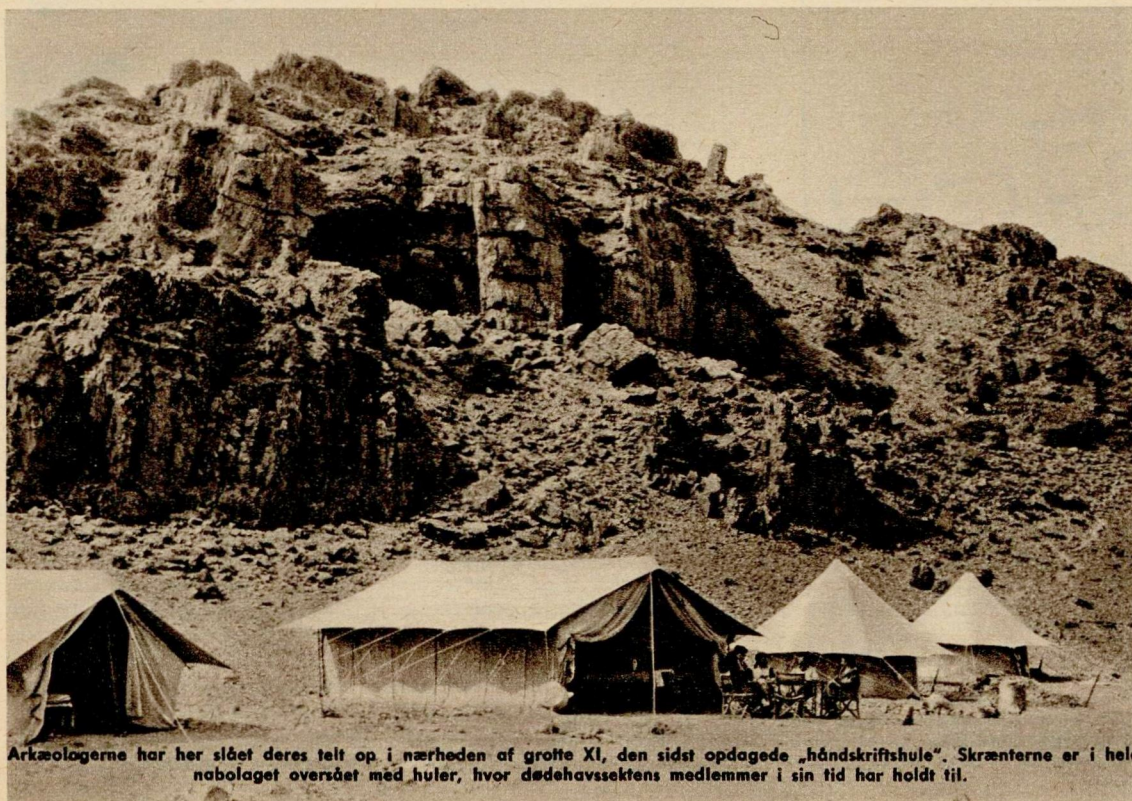

Den sydlige del af klosterbygningen. I forgrunden ses en kanal, der tilfører cisternen vand. I midten „mødesalen“, og bagved, med fodstykke til to søjler, „køkkenet“.

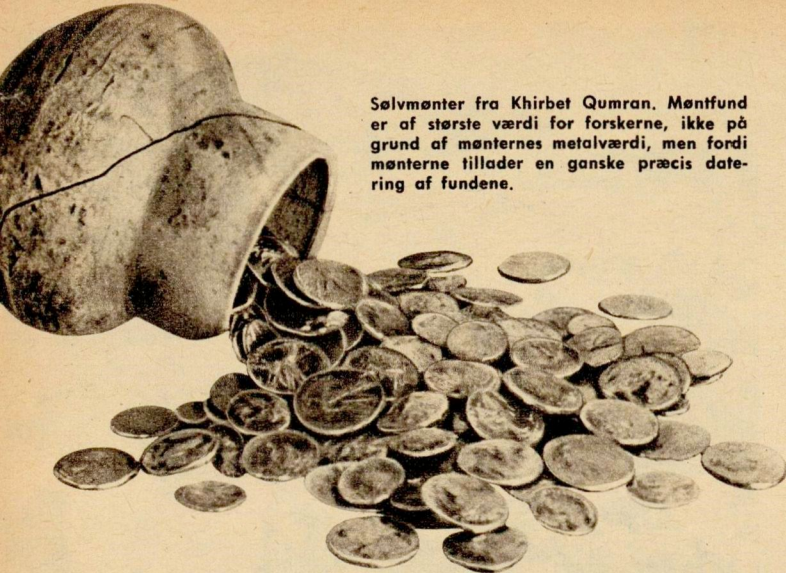
Vi har allerede i forrige nummer af bladet givet et lille indblik i, hvad teksterne fortalte om sektens liv. Her skal vi nu prøve at fortælle lidt om dens *tro*. Sekten var monoteistisk, d.v.s. troede på én Gud, der havde skabt alverden, ledede folkenes historie og havde udvalgt sig Israels folk som sit særlige, benådede folk; det er helt som i det Gamle Testamente og i jødedommen iøvrigt. Men når man så i sekten

skulle forklare, hvordan tilværelsen dog kan indeholde så meget ondt, skønt den er skabt af den gode Gud, har man grebet til følgende forklaring (som man kan læse i sekthåndbogen kol. III-IV): Da Gud skabte verden, skabte han også to ånder eller principper: det gode og det onde. Fra den gode ånd stammer alt, hvad der er rent, helligt, retfærdigt og godt, hvorimod den onde ånd er ophavsmand til alt ugudeligt, til alle onde tanker, fristelser og handlinger. Det gode er som lyset, det onde som mørket. En stadig kamp er der mellem lysets og mørkets magter, men Gud selv vil engang lade lyset sejre.

Et andet punkt, der er typisk for dødehavssekten, er dens krav om, at de jødiske fester skal overholdes på deres fastsatte tider. Så stærkt understreges dette, at man fristes til at tro, at sekten har haft sit særlige kalendersystem, forskelligt fra den „officielle“ jødedom. Medens den „officielle“ jødedom, d.v.s. præsterne ved Jerusalems tempel, fulgte månekalenderen (et år = 354 dage), har man i dødehavssekten sandsynligvis brugt solkalenderen (et år = ca. 365 dage), og det er såmænd ikke umuligt, at hele striden om, hvorvidt man skulle regne med „måneår“ eller med „solår“, var medvirkende til, at der overhovedet opstod en „dødehavssekt“. De historiske oplysninger, vi får i Habakkuk-kommentaren, et af sektens skrifter, går jo ud på, at den

Arkæologerne har her slået deres telt op i nærheden af grotte XI, den sidst opdagede „håndskriftshule“. Skrænterne er i hele nabolaget oversået med huler, hvor dødehavssektens medlemmer i sin tid har holdt til.

Sølvmonter fra Khirbet Qumran. Møntfundet er af største værdi for forskerne, ikke på grund af mønternes metalværdi, men fordi mønterne tillader en ganske præcis datering af fundene.

fromme jøde, som vel har „grundlagt“ sekten, „retfærdighedens lærer“, kom i strid med ypperstepræsten ved Jerusalems tempel (kaldet „den onde præst“) og blev forfulgt af ham, og kalenderspørgsmålet kan have været et af stridspunkterne. – „Retfærdighedens lærer“ og hans tilhængere flygtede derefter ud i Juda ørken, og det blev begyndelsen til „dødehavssekten“.

I århundrederne omkring Kristi fødsel ventede mange fromme jøder, at der skulle fødes dem en frelser-konge, en „Messias“. Hos nogle var forventningen udpræget nationalistisk,

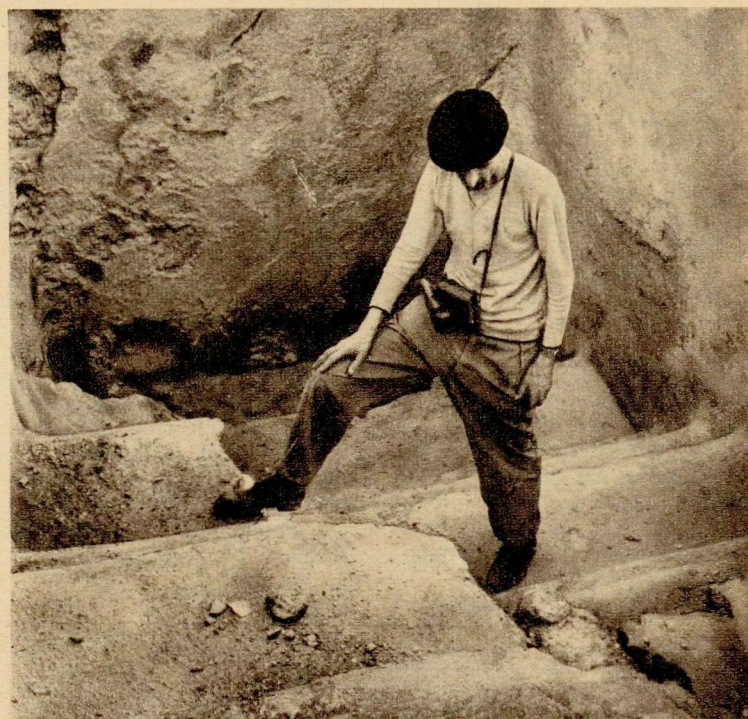
man håbede, „Messias“ skulle komme og drive romerne ud af Palæstina. Hos andre var forventningen mere religiøs: verden lå i det onde, historien gik mod sin afslutning, snart skulle Gud sende sin „Messias“ for at dømme alverden og oprette et overjordisk fredsrige. Det var nærmest på denne sidstnævnte måde, at man i dødehavssekten ventede „Messias“. Men det mærkelige er, at man vistnok ikke ventede én, men to „Messias“er, den ene skulle være ypperstepræst i Guds rige, den anden skulle være konge – og af disse to skulle præsten være den fornemste!

At tidernes ende- og dommedag var nær, derom følte man sig overbevist. Men man var ikke frygtssom af den grund, tværtimod. Når dommedag kom, så skulle alle de, der havde sluttet sig til „retfærdighedens lærer“, frelses, ja, de skulle endda hjælpe til med at dømme alle uretfærdige, d.v.s. alle hedninger og alle de ugudelige i selve jødefolket. Indtil dommedag gjaldt det imidlertid om at leve et strengt moralsk liv, øve vel og iøvrigt hengive sig til salmesang, nattevågen, bøn og studium. Gennem et sådant helligt liv ude i ødemarken var man med til at sone landets synder.

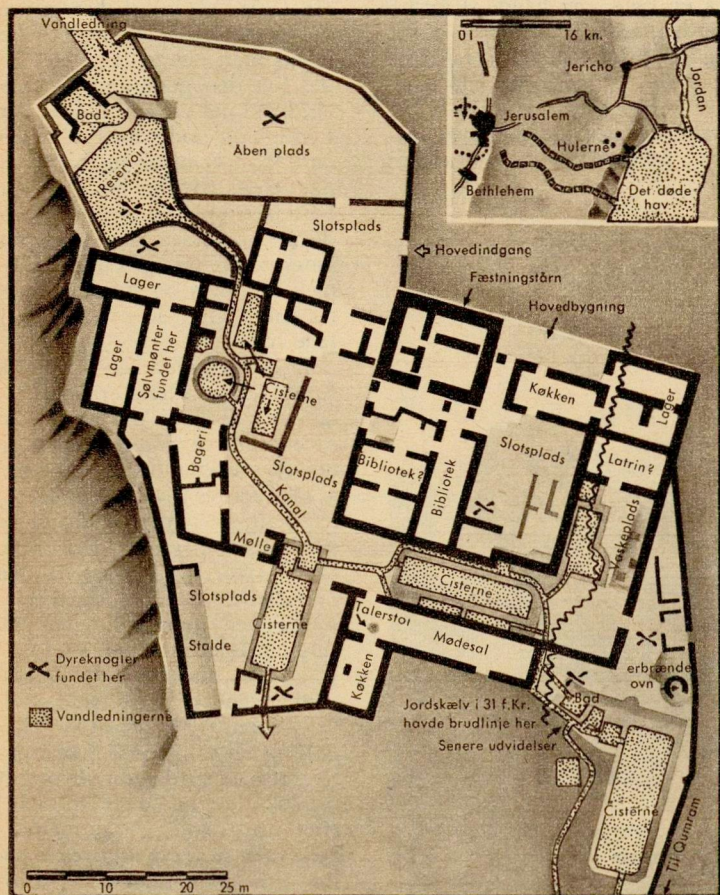
Hvad var nu denne dødehavssekt? Var de farisæere, eller sadukæere? Fra det Ny Testamente kender vi disse to grupper inden for jødedommen på den tid, og den jødiske historieskriver Josefus, der levede i 1. årh. e.

man f. eks. aldrig tale om en „retfærdighedens lærer“, som jo ellers i dødehavssekten spiller en meget stor rolle.

Hvordan så med forholdet til det Ny Testamente? Er dødehavssekten en forløber for kristendommen? Er den kristne kirke ikke andet end et plagiat, en efterligning, af dødehavssekten? Naturligvis har der været folk, der har fremsat sådanne påstande i disse år. Påstandene har været baseret på, at der findes spredte ligheder mellem dødehavssekten og den ældste kristne kirke. I Apostlenes Gerninger hører vi således, at man i Jerusalem gerne gav alt, hvad man ejede, til apostlene, når man blev optaget i kirken. Det minder om dødehavssektens regel om, at enhver, der blev fuldgyldigt medlem af samfundet, skulle aflevere hele sin formue til sektens skatmester. Den ældste

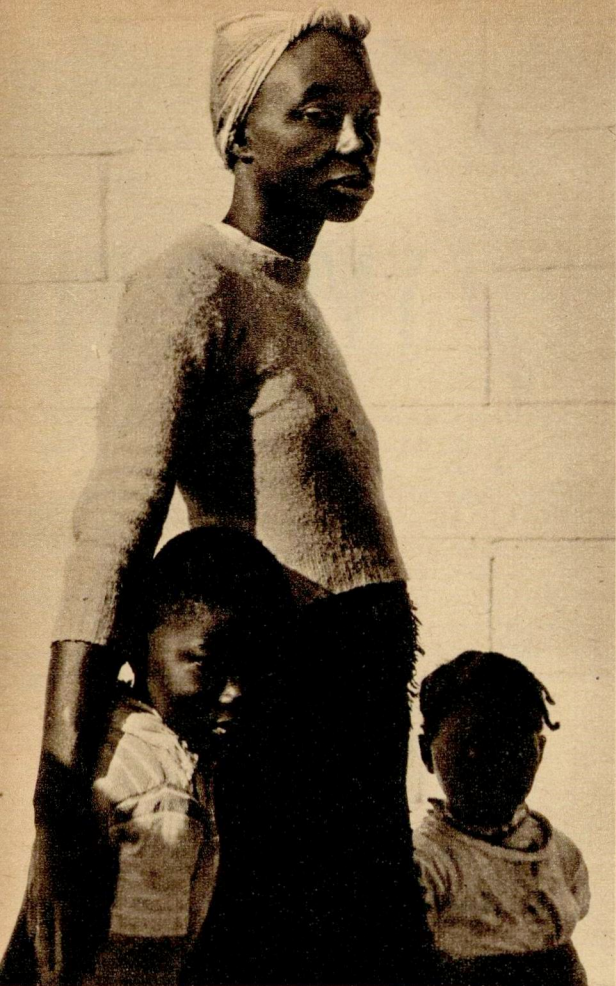
En af Khirbet Qumrans cisterner. Læg mærke til, at trinene, der fører ned til bunden, er revnet, sikkert på grund af jordskælvet i 31 f. Kr.

Grundplan af Dødehavssektens samlingssted, Khirbet Qumran, hvor fælleslivet har udfoldet sig. Man formoder, at mange af de fundne håndskrifter er skrevet i hovedbygningens bibliotek, hvor skrivepulte og blækhus er bragt for dagens lys.

Kr., fortæller desuden om en tredje gruppe jøder, „essæerne“ (d.v.s. „de fromme“). Mange videnskabsmænd hælder til den opfattelse, at sekten nærmest var „essæere“, og det kan ikke nægtes, at der findes en række lighedspunkter mellem „essæerne“ og dødehavssekten: begge grupper holdt sig fjernt fra Jerusalems tempel, begge grupper lagde vægt på moralske og religiøse værdier frem for på ydre renelse og ofre, og begge grupper var ivrigt optaget af at studere det Gamle Testaments profeter. – Desuden fortæller en romersk historieskriver, at essæerne holdt til ved Det Døde Hav! Men der er også visse ting, der ikke rigtig stemmer med hinanden. I forbindelse med essæerne hører

kirke blev ledet af 12, nemlig apostlene. Dødehavssekten blev også ledet af 12 (eller måske $12 + 3 = 15$). Sådan kunne man finde adskilligt. Men lighederne er ikke særligt dybtgående. Når vi prøver at trænge ind til kernen af det Ny Testaments budskab og sammenholder det med dødehavssektens liv og lære, skal vi nok blive klar over forskellene. Kortest og klarest kan den egentlige forskel udtrykkes deri: at det kristne evangelium, budskabet om Guds nåde og Guds rige, ikke forbeholdes dem, der har gjort sig fortjent til det eller studeret sig til det, men forkyndes for alle, og netop også for de uretfærdige. Her er vi milevidt fjernt fra dødehavsteksterne.

Consuela Kanaga, USA.

Nell Dorr, USA.

INTET SYN taler vel stærkere til os end synet af den lykkelige moder med barnet ved brystet. Malere har siden tidlige tider afbildet moderkærligheden, og digtere vil aldrig ophøre at forherlige moderfølelsens renhed. Gennem moderskabet forenes millioner af kvinder over hele jorden på tværs af alle skel.

Og endda er moderfølelsen kun et af de bånd, der gør hele menneskeslægten til een stor familie. Udstillingen *Vi mennesker*, hvorfra disse billeder er taget, har betagende lært os, hvad vi i dag måske mere end nogensinde trænger til at forstå, at vi mennesker er ens og i al evighed vil være ens overalt i verden, for vi er knyttet til hinanden i de samme enkle behov for føde, klæder, arbejde, søvn, leg og kærlighed.

DER ER KUN EEN KVINDE OG HUN ER ALLE KVINDER

Gitel Steed, Indien.

Leon Levistein, USA.

Landets mest
moderne tobaksfabrik
har også et mærke
for Deres smag...

FDBs egen tobaksfabrik kan let
opfylde Deres ønske om god tobak.
Lad derfor Brugsen være gen-
vejen, hvis De søger et virke-
ligt kvalitetsmærke.

Har De f. eks. smagt den lyse
Virginia-shag ROYAL OAK til 3,00
for 50 g granuleret eller i plade.

**og så får De endda
dividende i Brugsen**

PYNT OP TIL

SKABERGLÆDEN er vel en af de dybeste og største glæder, der findes. Intet under derfor, at alle vi mange talentløse ser hen til julen som vor helt store chance. Her kan vi endelig få afløb for alle vore ufuldbårne kunstneriske tilbøjeligheder. Med dødsforagt kaster vi os ud i de mest halsbrækkende opgaver – konstruerer landlege juleidyller, såsom sneklædte købmændsgårde med indlagt lys og selvgjorte nissebeboere, digter banale vers, der skal tjene som følgesedler for vore lige så uopfindsomme gaver („Hvad får vor kære tante? Det samme, hun er van'te“ og lignende af samme skuffe). Vi modellerer, klipper, klister, maler, bygger af hjertens lyst i disse få lovhjemlede uger af året. Og ingen kan tillade sig at kritisere, for i julen har vi alle lov at være børn, og ve den, der slår skår i barnets juleglæde med gold kritik.

Men er man end opfyldt af en nok så hellig iver og virketrang, så fødes dog intet kunstværk uden inspiration. I det følgende vil vi derfor med bistand fra Det danske forlags fortrinlige bog „Ind under jul“ forsøge at give Dem lidt juleimpulser. Den omtalte bog er i øvrigt så propfuld af gode ideer, at De faktisk selv burde anskaffe den.

Forretningernes julepynten starter i november – så længe vil vi husmødre under ingen omstændigheder tolerere grannåle i vore

stuer – vi trækker den ud til en af de sidste søndage inden jul. – Lørdagen forud har vi foretaget rigelige indkøb af gran, dekorative grene, klister, ler, halm og glanspapir i alle spektaklets farver.

Det første, vi pynter, er indgangsdøren. Selv om man bor i en etagelejlighed, kan man godt tillade sig denne ene gang om året at åbne en sprække i privatlivets forhæng. Det er da også blevet mer og mer almindeligt, at de forskellige beboere kapper om at lægge den størst mulige opfindsomhed for dagen. – Man kranser sin dør med lette grangrene eller ophænger en fin granbuket bundet med røde bånd og pyntet med glaskugler og klokker. Nogle fletter gran om et ståltrådhjerte, andre igen pynter med dekorative stjerner bundet af halmstrå.

Inden døre ånder hvert et rum af julestemning og forventning. På kommoden i entreen står en smuk skål med ler i bunden. Heri er sat 3–4 slanke lys omgivet af grankviste, kogler og røde hyben.

På væggene i stuerne svæver graciøse engle, på ruderne er med vandrevet kridt malet stjerner i tusindtal. Hist hænger en „uro“ med ringlende klokker, her stråler pudsede pigeoner ophængt i lange, røde bånd. Nisser titter frem fra hver en krog, og halmbukke gnasker dagen lang de fyldte frugt- og konfektskåle.

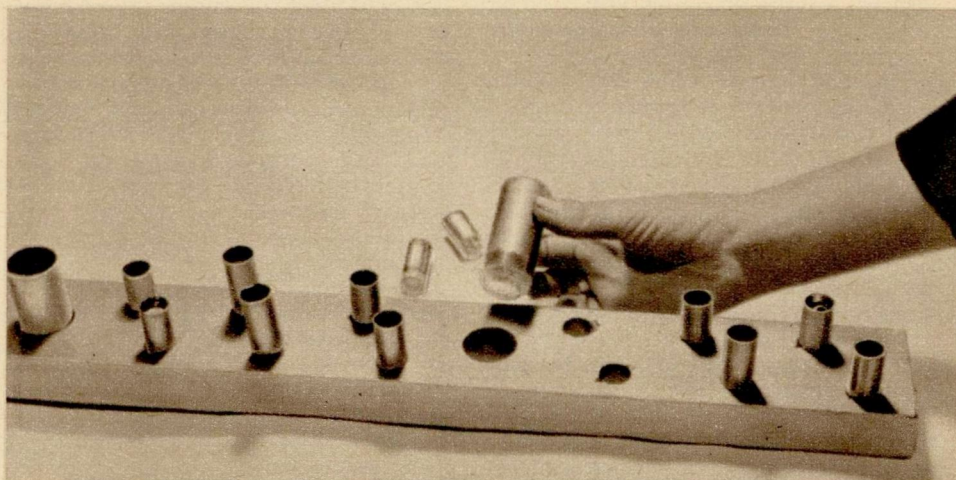
JULEN

KAREN KOKS JULEPLANKE er let at lave og sætter fest på julebordet

Vil man have et smukt og særpræget julebord, må man være i god tid med planlægningen. Juleplan-ken, som Karen Kok fore-slår til Deres julebord i år, kræver forarbejde, men til gengæld kan den bruges atter og atter. Planken kan være kort eller lang, der kan være én eller mange, de kan stilles i forlængelse

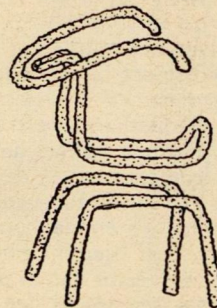
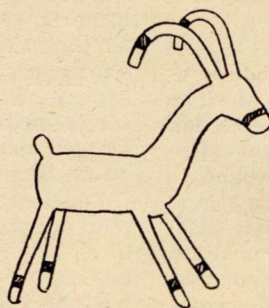
af hinanden eller i zig-zag ned ad bordet. Til julebor-det forgyldes planken eller males rød, blå eller grøn. Til påske bliver den gul - rigtig forårsgul - og så sæt-ter man primula, korte for-sythiagrener, anemoner, vio-ler eller nydsprungne gre-ne i små reagensglas (præ-paratglas, der fås hos ma-terialister og butikker med

laboratorieudstyr) fyldt med vand.

Planken her er 1 m lang, 7 cm bred og 2,7 cm høj. Der er 3 store huller 2,9 cm i diameter og 25 huller 1,6 cm i diameter. Måske skal man nøjes med 16-18 huller, lysene står lovlig tæt.

De røde og gule æbler er lysestager, der står på stiliserede blade klippet ud af glanspapir i forskellige grønne farver. Om man vil, kan man dække bordet med lyseblåt tapetpapier og her-over drysse stjerner klippet ud af forgyldt karton eller af glanspapir i en dybere blå farve.

JULEBUKKEN laves af 3 piberensere, hvoraf den ene klippes over på midten. Stykkerne omvikles med bast og surres for enderne med rød tråd. Piberenserne lukkes som vist på tegningen og samles, efter at kroppen og delvis halsen er ud-polstret med vat med ekstra omvikling af bast.

HVOR LIDT nissen end har at gøre med den kristne jul, så hører den lille gavtyv dog uundgåeligt med til en dansk julefest. Har man småfolk i huset, der brænder af iver for at klippe og klistre, og for hvem december måned er en eneste lang juleforberedelse, så vil det være en god idé at købe de færdig tegnede ark med

klatre- og andre nisser, som forskellige af vore tegnere opfatter dem. De små kan få timer til at gå med udklipningen, og resultatet kan jo altid tjene til udsmykning i barneværelset.

De mere gammeldags uldnisser er heller ikke vanskeligere at fremstille, end at børnene kan klare dem – i hvert fald ikke hvis mor én gang har vist dem fidusen. Rødt henholdsvis gråt uldgarn vikles til krop ca. fem gange om et stykke 12 cm bredt pap og til arme om et 5 cm bredt stykke. Garnet tages af, og der vikles sytråd omkring lidt inden for enderne og midt på det lange stykke, som lægges dobbelt, så midten danner hoved og enderne ben. Hovedet og overkroppen dannes nu, idet der snøres tråd om ved hals og bæltsted. Dernæst stikkes armene ind gennem overkroppen, og ved håndled, fodled og i bæltstedet vikles henholdsvis gråt og rødt uldgarn, som hæftes med en nål. Om hovedet vikles svagt lyserødt garn, og øjne, næse og mund sættes på med mærkeblæk eller ved hjælp af tråd.

Den lille Nils Holgersen-nisse oppe i hjørnet på siden er beregnet til at stikke ned i et æble, eller hvor man nu ellers kan se sit snit til at anbringe den tandstikker, der får gåsen til at balancere. Gåsen er af hvidt karton med ben malet broncegule. Nissen er af rødt gennemfarvet papir, og ansigtet, der klæbes på, er af svagt lyserødt, mat papir med blå øjne og rød mund. Der tegnes hvide streger med dækfarve i kanten af øjet. En spids pind (en tandstikker) limes fast under nissens ene ben, og ved hjælp af denne er det altså, at man kan få gåse-nissen til at pynte på en frugtskål.

Bliver det vanskeligt at finde egnede opholdssteder for de mange nyindlemmede medlemmer af nissefamilien, så vil en bred vindueskarm være en udmærket løsning. Karmen dækkes helt af gran – allerhelst ædelgran – og i denne skovbund vil der være husly for uanede mængder af nissebørn og endda kunne skaffes plads til udklip af hjerter og stjerner, julegrise, dito gæs – samt katten med sin julegrød.

Har nissen opnået den største julepopularitet hos børnene, så er englen dog et naturligere symbol på julens budskab om fred og glæde til menneskene. Derfor må vi have englene med ind i vore julepyntede stuer. Modellen, der er underlagt

teksten nederst på siden, er lavet, så den kan stå. Kjolen er af lyseblåt hyldepapir, vinger og krave af ret tyndt, hvidt papir, ansigt og hænder af lyserødt mat papir og glorien af guldpapir. Munden er rød og øjnene mørkeblå. Når kjolen foldes bagover efter de punkterede linjer, kan englen stå.

Denne lille lyseblå engel kan meget nydeligt indgå i en bordekoration til f. eks. juledags middag. Man lægger lyst, blåt glanspapir (gerne en lidt kraftig kvalitet) som en ca. 32 cm bred løber hen over den hvide dug, herover drysses guld- eller sølvstjerner af forskellig størrelse. Midt ned ad løberen anbringes hvide karter, pyntet med dobbelte guld- eller sølv-papirshjerter, og herimellem vandrer englene. Hjerterne laves således: man klipper 2 ens guld-papirshjerter, som limes sammen, så der ikke bliver for- og bagside, dog sådan, at der kan stikkes et lys op gennem dem. De samme hjerter kan bruges som servietholdere. I det smukke bordarrangement med juleplanken på forrige side er der også anbragt en fin engel. Denne er dog af hvidt filterpapir, og hovedet er i stedet for papir lavet af agern med påmalet ansigt.

En svævende engel har vi givet model til øverst på siden. Kjolen er tænkt fremstillet af vinrødt hyldepapir. Glorien af guld-papir. Ansigtet af svagt lyserødt, mat papir, vingerne, som foldes med et par læg, er af hvidt silkekardus (franskbrødpapir). Øjnene tegnes med blyant, og munden er naturligvis rød. Denne flyvende engel er udmærket som juletræs-pynt. Men om man vil, kan man også lade den hænge ned fra en uro, fremstillet af en hvid kartonring, hvori man i tynde snore skiftevis har fæstnet engle og stjerner.

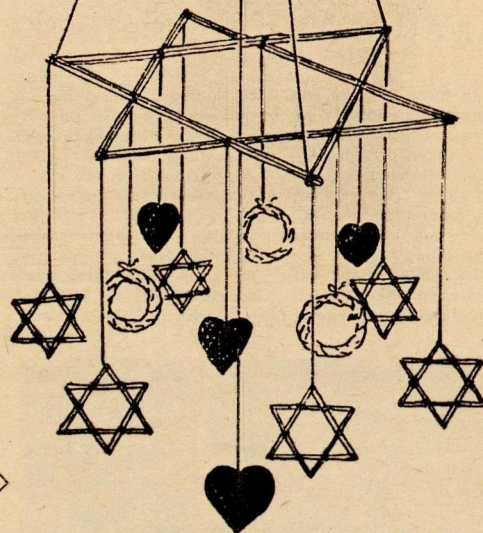
Men måske synes man bedre om den uro, lavet af halmstjerner, som vi har tegnet i sidste spalte. Stjernen laves på følgende måde: der klippes 12 tykke halmstrå, 18 cm lange. To og to strå bindes sammen i hjørnerne til to trekanter, som lægges ovenpå hinanden, så de danner en sekstakket stjerne, der sammen-snøres med rødt bomuldsgarn. Stjernen hænges vandret op i tre røde tråde – ca. 30 cm lange – fastgjort i tre af takkerne.

Disse tråde sammen med en 50 cm lang tråd, der skal hænge lodret ned, fastgøres til en lille ring, så stjernen balancerer. I takkerne af den store stjerne ophænges ligeledes i røde tråde af varierende længde (fra 7 til 12 cm) små halmstjerner. I skæringspunkterne hænges også i tråde af varierende længde (fra 6 til 10 cm) dels tre røde kartonhjerter ca. 2 cm høje, dels tre små halmkranser ca. 3 cm i diameter.

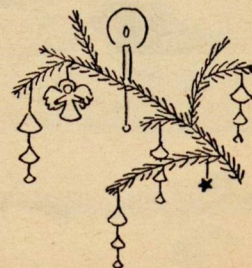
Engel, der gynger.

Halmkransene snos af to strå, der hver for sig bøjes i zigzag, sådan at man skifter med at give første og andet strå et knæk på tværs af hinanden, den såkaldte musetrappe. I midten hænges et rødt kartonhjerter på ca. 3 cm.

Uro af halmstjerner.

Vor sidste tegning er en model til klokker på snor. Af guld- eller sølvpapir klippes modellen ud i tre eksemplarer. De klæbes sammen til små trakte eller klokker, der hænges op under hinanden i en grå tråd, som skal være så svær, at en knude kan holde klokkerne på plads. – Klokkerne kan hænges på juletræet, men de vil også se nydelige ud som pynt på nogle dekorative grene stillet i en krukke.

Vinger.

Hænder.

Krave, derefter hovede og glorie.

Engel, der står.

Jamen, du sagde jo...

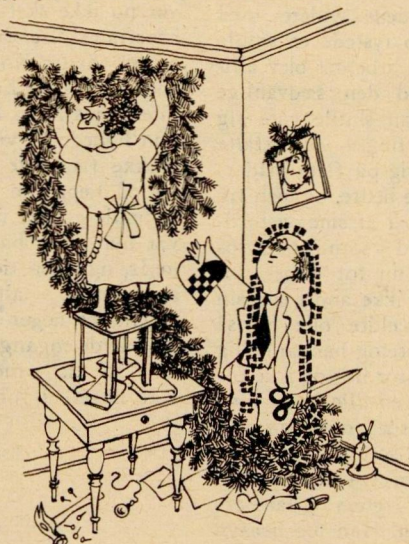
– Jamen, du sagde jo ikke, at det var et oliefyr, du ønskede dig...

– Jamen, du sagde jo, at det skulle være en sparejule i år...

– Jamen, du sagde jo, du ville ønske, du kunne holde op at ryge med et slag...

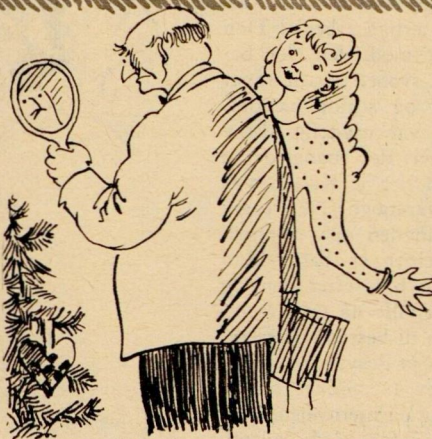
– Jamen, du sagde jo, at det skulle være en stille jule...

– Jamen, du sagde jo, at du ønskede dig noget andet, end de sædvanlige fantasiforladte slips...

– Jamen, du sagde jo, at du ønskede noget, der kunne få dig til at glemme dine daglige bekymringer...

– Jamen, du sagde jo, at det ærgrede dig, du ikke kunne se den nye måne...

– Jamen, du sagde jo, at svigermor ønskede sig en gave ud over det sædvanlige...

Portør Stokkes store Jul

FORTÆLLING AF JOHANNES BUCHHOLTZ

LANDPOST Ørnhøj stak hovedet ind ad pakhusdøren og råbte: „Er du her inde, Stokke? Jeg har noget til dig.“

Portør Stokke dukkede frem fra lampisteriet – han var en lille, glad mand med røde kinder, lidt duknakket af generthed, men altid glad – en født underordnet – veltilfreds i sin gerning. Hvis nogen havde udnævnt ham til stationsforstander, ville smilet vistnok være gået af hans ansigt, for han følte allerede portørstillingen som en ophøjelse, betydelig over, hvad han egentlig var værdig til. Blanke knapper! Han som bare var fra et lille bitte husmandshjem.

„Er det mig, du har noget til,“ sagde han med forundring i stemmen. Han var vant til at tage imod mange, mange ting hver eneste dag, men altid til jernbanen – til viderebesørgelse – yderst sjældent til ham selv.

„Jeg har et brev til dig.“

„Et brev til mig – det var da underligt.“

„Dit navn står på,“ sagde landposten tjenstlig og rakte brevet frem. „Det er fra København.“

„Fra København! Så må det være fra Erna.“ Stokke udtalte de to ord *Erna* og *København* med salig fylde. Erna var hans datter og København Danmarks hovedstad, kongens by. Alt for megen lykke og ophøjelse for en uværdig som ham.

„Du har jo olie på fingrene, dit svin!“ sagde landposten irettesættende. „Se nu konvolutten.“

„Det har jeg sandelig også!“ sagde Stokke, skiftede brevet over i den anden hånd – som også var fedtet – stønnede våndefuldt og stak med ét brevet mellem sine tænder, forsigtigt som en hund, der apporterer en agerhøne.

„Så kommer Erna nok hjem til jul,“ sagde landposten og gik.

Portøren blev stående midt på pakhusgulvet stadig med brevet i munden. Der gik nysetrækninger hen over hans ansigt. Ja, det var snart jul – måske havde Ørnhøj

ret: Erna kom hjem. Sikken ufortjent lykke.

Stokke arbejdede videre med sine lygter. Han rystede en smule på hånden, men arbejdet blev alligevel gjort med den sædvanlige omhu – åh, man skulle gøre sig umage med al ting – det betalte sig, ja, betalte sig på flere måder: lygterne brændte bedre, og man fik aldrig bebrejdelser af sine overordnede – tværtimod – sommetider ros – men det var nu for meget, for man gjorde dog ikke andet end sin pligt. Stokke hældte olie på så varsomt, som foretog han en hellig handling – ikke for lidt og ikke for meget. Han var en lille mand med en underordnet sjæl, men han passede i sin plads som en prop i en flaskehals. Ingen i verden havde dybere indsigt i lygters og lampers pasning end han. Han tog hensyn til årstiden og temperaturen og blandede olien derefter. Hans lygte gik lige let i brand sommer og vinter. Og de væger, han pudsede af – ja, de var videnskabelig behandlede. Ingen havde nogen sinde hørt om en osende lampe på hans station. På samme måde var det med alt hans arbejde: ærligt arbejde! Den kasse, han tog imod, den blev behandlet som et svøbelsesbarn, taget på med blide og snilde hænder. Hvis adressen var utydelig, skrev han en ny. Hvis der manglede et søm, slog han det i. Kassen var under hans varetægt. Når toget kom, hjalp han den op i vognen, som man hjælper et barn. Han sendte et langt blik efter den og *båbede*, at den ville nå godt frem. Følge med den til bestemmelsesstedet kunne han jo desværre ikke.

Klokken blev 11. Stokke havde fri og begav sig på hjemvejen, men da han kom ud for gårdspladsen, hørte han taktfaste drøn inde bag plankeværket, det var stationsforstanderens pige, som bankede tæpper. Han åbnede porten og gik ind til hende.

„Der er kommet brev fra Erna,“ sagde han med skamfuld stolthed.

„Nå,“ sagde Stine, sænkede bankeren og strøg tjavserne tilbage. „Har hun det godt?“

„Jeg har ikke læst det endnu – men det sidder her.“ Stokke tog brevet frem.

„Sikke det er fedtet til!“

„Ja, det var mig, der kom galt af sted – men jeg håber ikke, olien er gået igennem på papiret.“

„Du er et svin,“ sagde Stine – nu kan du til straf banke tæpperne færdig for mig.

Denne ordning fandt Stokke såre rimelig. Han smed frakken og greb bankeren. – Drønene lød med dobbelt styrke. Skønt det var isende koldt, kom han hurtigt til at svede, for han lagde hver muskel ind i slagene. I stilhed ønskede han, at det var ham selv, der var under bankeren. Det havde han fortjent. Fedte Ernas brev til – to store brune pletter, en i hvert hjørne! Men det var nu ikke sket af ondskab, bare i forfjamskelse, dengang han hørte, brevet var fra København. Med sin gode vilje satte han ikke pletter på lille Ernas brev. Hun var så fin – hun lignede en vild rose i ansigtet. Stokke fik tårer i øjnene og slog løs på tæpperne som en besat for at holde gråden nede. En prinsesse var hun. Hun havde været borte i to år, og i den tid havde hun haft syv pladser – altid hos fine folk, ingeniører, læger og den slags. Ørnhøj havde engang sagt, at hun skiftede for tit – men han kendte jo ikke noget til forholdene i Køben-

havn, de var helt anderledes, end her på landet. De rige folk derovre sloges jo om Erna – aldrig så snart var hun kommet hos en grosserer, før en konsul ville have fat i hende. Så gav Erna dem tre måneder hver for at glæde så mange som muligt. Sådan havde hun selv skrevet.

Henad klokken 12 var der ikke et støvgran tilbage i tæpperne. Stokke gik hjem, hans skjorte klæbede til kroppen efter ustanden straf. Alligevel undgik han ikke helt bebrejdelser af sin kone for oliepletterne.

„Kunne du dog ikke have passet på! Ernas brev!“

Stokke dukkede hovedet ned over tallerkenen. Anna faldt til ro, hun pillede en hårnål ud af sin nakkeknude, skar konvolutten op og læste. Stokke spiste lydløst for at få hvert ord med – Ernas egne ord. Hun var kommet i en ny plads på Gammel Kongevej. På Gammel Kongevej – der kørte kongen vel-sagtens hver dag! Men nu rejste herskabet til Norge for at løbe på ski...

„Hvad for noget?“ sagde Stokke.

„Ja, det står der, du kan selv se.“

Stokke ønskede ikke at se. Anna var perfekt i læsning. Han rystede bare på hovedet: Det, fine folk kunne finde på. Løbe på ski ligesom Palnatoke – både mand og kone!

„Og de ville have haft mig med, men jeg ville hellere hjem, og så kommer jeg med aftentoget på lørdag.“

En hellig stemning sænkede sig over stuen. Stokke lod sin ske stå urørt i suppen. Ørnhøj havde haft ret: Erna kom hjem – hjem til julens glæde. Hun havde tilbud om at komme til et fremmed land med høje bjerge, som man kunne rutsje ned ad – men det var ikke noget for Erna. Hun ville hellere hjem, sådan var hun.

„Vi må ha' sovekammeret tapetseret,” sagde Anna.

„Ja,” sagde Stokke.

„Og køkkenet malet. Og vi må ha' et nyt spisestel.”

Stokke nikkede. Hans øjne strålede. Han tænkte på, så heldigt det var, at kirken netop skulle have et nyt orgel taget i brug juleaften. Det gamle havde ikke været noget at byde Erna.

Erna kom. Hun var ingen skuffelse – nej, nej – hun var at ligne ved et overflødigshorn af den slags, som sættes på bordet ved store fester – kunstfærdigt – vidunderligt skønt – sødt – og fyldt med strålende og hemmelighedsfulde ting. Hun medførte tre brune læderkufferter, og de var fulde af gaver til forældrene og til broderen Marius, som var maskinlærling.

„Jamen – skal vi ikke vente til juleaften?” sagde hendes moder og tørrede sig febrilsk om sin lille røde spidse næse.

„Nej – nej,” sagde Erna. „Dette her er ikke julegaver. Til juleaften har jeg noget andet til jer.” Og hun klappede beroligende moderen

på skulderen med sin ringpyrede hånd. Hun havde mange ringe på fingrene – tæt, tæt sad de, og hver en af dem var et underværk, nogle af dem bar perler så store som ærter, men de var ikke nær så dyre som den med en lille bitte glimtende sandskornædelsten – den ring var ikke af guld eller sølv, men af noget, som hed platin. Hverken Stokke eller hans kone kendte navnet, men Marius kendte det – der var en platinspid på kirkens lynafleder.

Faderen og moderen gik nærmest i stå af overraskelse, men kun udvendig – det svulmede jo i deres hjerter, som skulle de sprænges. To hold gaver, og en lynafleder på lillefingeren! Og hvilke gaver! En rigdom. Anna Stokke fik en stor flaske lugtevand, en attachétask af bøffellak, et korselette af kødfarvet silke og en kimono med påfugle på. Stokke fik slips og handsker og en kasse cigarer.

„Hvis du hellere vil ha' cigaretter, så kan du godt få det,” sagde Erna. „Jeg har en stor æske Pharaos Dream i den anden kuffert. – Kan du lide dem?”

Stokke værgede for sig med begge hænder, som man værges sig for myg. Han røg egentlig ikke, men den tanke, at cigarerne ikke skulle være gode nok til ham, forekom ham blasfemisk.

Så fik Marius cigaretterne, seks par sokker og et marmorskrivetøj med to blækhuse, det ene til sort, det andet til rødt blæk – et pragtstykke, som vakte alles beundring. Han forsøgte straks at slå en handel af med sin fader, erhverve handskerne for skrivetøjet – det var nemlig pelsforede bilhandsker – og han drømte jo om muligheden af engang ad år at få sig en motorcykel. Men skønt skrivetøjet ville tage sig strålende ud på dragkisten under Den gode Hyrde, rystede Stokke på hovedet – handskerne skulle ikke ud af hans eje, for det ville være at gå imod Ernas bestemmelse.

Erna blev med ét slag den lille stationsbys samtaleemne og midtpunkt. Hos Stokkes var kaffekedlen varm fra morgenstunden af, og døren stod ikke stille. Huset var blevet et museum, og Stokke fandt det naturligt, at alle og enhver kom indenfor og så på gaverne, som var lagt pynteligt frem på dobbeltsengen – og så naturligvis på Erna, museets største skat. Hun var dejlig. Hendes kinder var som rosenblade, og hendes hår et luftigt pur af gule krøller. Og hun talte venligt og elegant med alle de besøgende. Storhed mærkedes ikke hos hende, sådan som man kunne befrygte efter hendes vældige fremgang ude i verden – ork nej, hun lagde armen om Pottemaries liv og mindede selv om de dage, da hun havde købt 2-øres slikpinde hos

hende. Man kunne få vand i øjnene af at se Ernas urokkelige ligefremhed!

Og det var langt fra jævne folk allesammen, dem der kom. Præstens søn Jesper, studenten, aflagde visit. Han lod ganske vist, som om han ville spørge Stokke om noget jernbanevæsen – om man kunne have en levende papegøje med sig i en kupé – men det var jo let at gennemskue. Han kom udelukkende for Ernas skyld, og de talte sammen, så alle andre måtte til for at lytte efter. De havde begge set Josefine Baker – endda samme aften, såvidt det kunne udregnes. Stokke blev lidt betænkelig, for Josefine Baker havde han hørt dårligt omtale, men hvor bankede hans hjerte af stolthed, da han hørte, at Erna simpelthen fandt hende *rå*! Jo, Erna havde bevaret sin sjæl ren.

Gaverne lå på dobbeltsengen; Erna viste dem selv frem og gav brugsanvisning på dem. Særlig korselettet vakte interesse, det føltes så glat og lækkert mod de ru fingerender. Det var umådeligt langt og smalt, så ingen kunne begribe, at Anna Stokke kunne være i det. Og så havde det fire strømpeholdere med gribeklør af gummi. De to kunne konerne forstå, men fire! Et menneske havde jo da kun to ben. Men Erna løftede diskret sit kjoleskørt og viste anvendelsen – de to var til bagsiden, så strømperne kunne sidde glat som et pølseskind – men de var yderst vanskelige at få sat på strømpen; Erna beskrev, hvordan hun måtte lægge sig på sengen med benene i vejret for at få det til at glide. Hun var på nippet til at demonstrere hvordan, men opgav det af hensyn til de mandlige tilskuere. Kimonoen og handskerne og alt det andet gik fra hånd til hånd. Cigaretterne og cigaretterne blev prøvet, Erna bød rundhåndet til alle og enhver. Hun havde flere i julekufferten. Det var godt kram, som havde kostet mange penge – træhandleren, som tillige var cigarhandler, oplyste, at cigarerne, så vidt han kunne regne ud, var til 55 øre stykket. 55 øre! Så var der altså for over 27 kroner i den lille kasse!

Jamen, hvor i alverden havde Erna fået alle de penge fra? Jo, det forklarede hun beredvilligt: først naturligvis lønnen, men dernæst drikkepengene. Herskabet havde mange gæster, og det var rige folk, som gav svære drikkepenge – 10 – 20 – ja, op til 100 kroner i drikkepenge.

Stokkes øjne tog til at skinne – 100 kroner i drikkepenge – det var jo et guldgraver-eventyr. Han ønskede næsten, at han var fattig, for at hans rige datter kunne hjælpe ham i hans alderdom. Men han havde jo pensionen.

Erna gik videre, nu hun var kommen i gang med at forklare det

økonomiske: troede de måske, at man kunne leve uden penge i København? Nej, langt fra. Hendes krøller – hun tog sig med begge hænder op i det viltre hår – de havde kostet 2 kroner stykket – de var permanente – regnvejrs gjorde dem ikke noget.

Anna og Stokke glippede med øjnene som for solen. Efter et løseligt skøn havde deres datter over hundrede tusinde krøller. Det var mange penge.

Og så lukkede Erna pludselig op for den tredje kuffert – ellers skulle folk jo bare gøre sig ulejlighed med at komme endnu engang, for i den var de rigtige sager: en hvid ræv til moderen, en prismekikkert til faderen og et spil Ma Jong i indlagt cedartræskasse til Marius. Og hver af de tilstedeværende fik en ganske lille ting til erindring, da de nu engang var til stede: en vase, en lille figur, et par silkestrømper, og hvad der nu kunne være. Pottemarie fik et par slippers med dunkant, studenten en tykmavet mand af bronze. De andre fandt den meget styg, men han var henrykt. Det var en buddha, sagde han, og Erna nikkede, at det var en buddha. Det var noget, de to havde forstand på.

Nu da præstens søn havde brudt isen, syntes stationsforstanderens frue, at også hun uskæmmet kunne gøre besøg hos Stokkes. Hun holdt ellers strengt på graderne, men hun kom. Det var en ære, og den blev påskønnet. Da hun gik hjem, havde hun ikke så lidt under armen – og for resten under kjolen med: lidt fint undertøj, som hun havde prøvet bare for spøg, men som den gode giver havde tvunget hende til at beholde på kroppen.

Juleglæden blev taget på forskud i Stokkes hus det år. Hver dag var en fest fra morgenstunden af. Jesper hentede sin grammofoon, som han ikke måtte bruge i præstegården, og den gik, som ellers kun møllens kværn går i tiden før jul. Erna og Jesper dansede. Anna, Stokke og Marius så til. Det så godt ud, musikken var mageløs – der var en plade med en neger, som lo og fik hoste og blev ganske henne i det – kom til sig selv og lo og hostede igen. Den kunne der også danses efter.

Om aftenen gik Jesper og Erna ture sammen i måneskin. Sneen gik højt op ad Ernas lange lyse ben. Stokkes var lidt betænkelige – kunne det ikke give forkølelse og lungebetændelse? Men Erna erklærede, at hun frøs aldrig – og hvad – når man tænkte på, at hendes frue velsagtens nu stod på ski ned ad de høje bjerge, så måtte man ikke gå i rette med Erna, fordi hun trippede i den hjemlige sne sammen med en præstesøn.

Ja, Stokkes hus var blevet et centrum for kulturen, et slags Ver-

sailles, men mindre naturligvis. Der levedes highlife fra morgenstunden af. Alle de store kom på besøg – en dag kom også Hackfeld, det var netop juleaftens dag. Hackfeld hørte vel ikke til de største i byen, men han var dog embedsmand, statspolitibetjent, en flink mand og en god bekendt af Stokke.

„Kom indenfor,“ sagde Anna og tog med rutine et nyt par kopper frem. Hackfeld sagde ikke nej til en kop kaffe, den gjorde godt i kulden. Medens han drak den, spurgte han ud om datteren og om gaverne – ja, de gaver gjorde indtryk på folk.

„Hør, Erna – kom ud og byd Hackfeld en af dine cigarer!“ råbte Anna.

Erna standsede grammofofonen og kom ud i køkkenet lænet til Jesper student. Hun holdt cigarkassen frem, gavmild som altid – det var svunden godt i indholdet, men det pinte hende ikke.

Hackfeld tog kassen i sin hånd og studerede nøje dens strålende etiketter, som ville han forvisse sig om, at det var rygelige sager, han tog i sin mund. Så tændte han langsomt en cigar og blev underlig tavs. Det undrede Anna en smule, at han ikke sagde tak.

Nej, han sagde ikke tak, han blev siddende på køkkenstolen, røg, rynkede brynene og så nøje på den hvide aske, der dannede sig – fin snehvid aske. Jesper nappede en bid kage fra køkkenbordet, slog gram-

mofonen til og tog Erna i favnen. Tiden måtte ikke stå stille.

„Vil De ikke se gaverne?“ sagde Anna.

Jo, det ville Hackfeld nok, han rejste sig. De to gik ind i soveværelset og tog udstillingen i øjesyn. Hackfeld havde den største interesse af hver enkelt ting – endogså af korselettet, som mandfolkene ellers plejede at gå uden om med et generet grin. Han holdt det op, fingerede ved de fire strømpeholdere og kikkede nøje efter nummeret og varemærket.

Nu var det Anna, som drejede lidt generet på sig.

Han så på det alt sammen, skruede kikkerten ud og ind og åbnede blækhusenes låg – først det røde, så det sorte.

„Det var mange gaver, Deres datter har haft med hjem,“ sagde han omsider.

„Ja, og det er gode ting – bedre end vi er vant til at have dem her i huset. Træhandleren siger, at cigarerne er til 55 øre stykket. Det synes jeg nu ikke, der er nogen mening i. Stokke ryger ikke – men det har Erna naturligvis glemt.“

Hackfeld sukkede – sukkede dybt et par gange, så sagde han: „Alle de gaver har kostet mange penge – har De slet ikke tænkt over den sag, fru Stokke. Erna er jo dog, så vidt jeg ved, kun stuepige.“

„Det er drikkepengene,“ sagde Anna hemmelighedsfuldt. „Hun får sommetider 100 kroner i drikke-

penge. Det er jo andre forhold derovre end her.“

Hackfeld sukkede igen og virrede med hovedet, pludselig lagde han sin hånd på Annas skulder og sagde stille: „Det hænger anderledes sammen, fru Stokke! Rend over på stationen og hent Deres mand.“

Anna fik ikke et ord frem, hun løb over sporene ind på stationens pakhus.

„Du må komme hjem, Stokke,“ sagde hun. „Du må komme hjem øjeblikkelig!“

„Jeg har så travlt – er der noget i vejen?“

Hendes tænder hakkede sammen, så hun ikke kunne svare. Stokke fulgte med, og hendes rædsel overgik på ham, så han svinglede på benene. Hvad var der dog sket? Det måtte være noget med Erna.

Hackfeld løftede grammofofonens arm. De to dansende vågnede som mølleren vågner, når møllen går i stå. De så forundrede på fredsforstyrrelsen.

„Jeg tror, De skal gå hjem, unge mand,“ sagde Hackfeld til Jesper. „Jeg vil gerne være alene med familien.“

Jespers mund stod åben. Han søgte at veksle blik med Erna, men hun havde pludselig glemt ham. Så gik Jesper, en underlig slæbende gang, som om han ikke kunne aflægge dansetrinene.

Hackfeld gik hen foran Erna. „Ja, vi behøver vel ikke at snakke længe frem og tilbage, Erna Stokke – De kan vistnok gætte, hvorfor jeg er kommet her?“

Nej, det kunne Erna ikke gætte – ikke på nogen måde gætte. Hun kneb munden sammen og rystede energisk på hovedet. Men hendes far og mor og statspolitibetjenten så, hvordan hun først blev skoldende rød, og straks derpå hvid som en væg.

„Så skal jeg sige Dem det,“ sagde Hackfeld med en underlig ru og rusten stemme. „Alt, hvad De har bragt med hjem, er tyvekoster fra doktor Hoffgaards hus!“

Og Hackfeld trak et papir op af lommen, en lang liste, med farlige stempler på, og han begyndte at læse op. Alt var stjålet, cigarerne, cigaretterne, handskerne, kikkerten, korselettet og kimonoen – flere dusin silkestrømper – i alt over hundrede ting – deri indbefattet de tre læderkufferter, som havde rummet gaverne.

„Tilstår De?“

„Næh,“ sagde Erna med en ny hovedrysten, men svagere end før.

„Åh, Gud i himlen, hjælp os!“ råbte Anna Stokke og kastede sig på knæ foran den pragtfuldt dækkede dobbeltseng.

Hackfeld var en rolig og flink politimand – det var ham, der foreslog, at familien Stokke skulle tilbringe juleaften hos ham, så at de

kunne være sammen med datteren. Han havde været nødt til at sætte Erna under anholdelse, da hun pludselig var bleven ustyrlig og havde forsøgt at kaste sig i brønden – det var efter, at tilståelsen var faldet – hun tilstod det hele uden forbehold: alt var stjålet! Pludselig var det kommet over hende, at hun ville gøre dem derhjemme en glad jul, og hun havde pakket kufferterne med omhu af det store og gode udvalg, som fandtes i doktor Hoffgaards hus. Ingen forstyrrede hende, for hun var ene i hele huset efter herskabets og kokkepigen afrejse.

Stokke tog med grædende tak imod tilbudet. De ville have bragt maden med, dejlig mad, to stegte ænder, men det sagde Hackfeld nej til – han havde en gås, som nok kunne forslå til dem alle.

Klokken 7 gik de derhen – det vil sige, de nærmere krøb end gik – Stokke, Anna og Marius. Heldigvis var der næsten ingen folk på gaden. Alle mennesker sad ved måltidet eller var netop færdige med det. Fra nogle huse lød der sang: Glade jul, dejlige jul...! Ja, for nogle var julen glæde.

Hackfeld lukkede dem ind. „Velkommen – velkommen!“ sagde han med oprømt stemme.

„Tak – tak!“ De trykkede hans hånd og rystede på hovedet. Det var blevet dem en vane at ryste på hovedet, som søgte de til det sidste at benægte kendsgerningen.

Erna sad sammensunken i en lænestol under en stor bladplante.

PRINCE HUBERT
de POLIGNAC
"le plus grand nom du cognac"

Køb den i brugsforeningen - Leveres i gaveæske

det kun usle gaver i sammenligning med dem, hun var kommet med, men, men – til gengæld ville der ikke komme nogen politimand og afhente dem. Det var jo desværre sket med Ernas gaver – Hackfeld havde hentet dem på en trækvogn og ikke alene dem, der var hjemme, men også dem, som gæsterne havde fået. Åh, det var det værste af det hele! Hackfeld havde været rundt alle vegne. Det var hans pligt, som ingen kunne gøre ham bebrejdelser for. Han havde været hos Pottemarie, og han havde været hos stationsforstanderens. Stationsforstanderen havde skældt ud i sovekammeret – men til portør Stokke havde han ikke sagt et ord, bare taget hans hånd og klappet ham på skulderen.

Stokkes gaver til Erna var som sagt uværdigt små: et slumretæppe af rødt og blåt uldgarn fra forældrene og en fin skål til kommoden fra Marius – en muslingskal, på hvis kant der sad en fugl med et lille skilt i munden, hvorpå der med guldskrift stod: „Plads til affald.“ Isenkræmmeren havde sagt, at den både kunne bruges som askebæger og til knappenåle. Det vidste han jo.

Erna rejste sig og gav hånd til forældrene og til Marius. Hun var bleven en anden, måske nok en fattigere og mindre strålende Erna, men det klædte hende ikke ilde at give hånd og sige tak for så ringe gaver.

Pludselig bankede det på døren. Hackfeld gik ud og talte med nogen. Da han kom ind, havde han buddhafiguren med. Præstens søn havde været der med den, den var ikke bleven afhentet, fordi den ikke stod på fortegnelsen, men præsten havde opdaget den i sønnens værelse og pålagt ham at aflevere den øjeblikkelig. En tyvekost – et afguds billede!

Hackfeld anbragte figuren ved det øvrige, så vendte han sig til Erna og sagde: „Studenten sagde for resten til mig, at jeg skulle hilse Dem og ønske Dem en glædelig jul!“

Erna faldt et knæk dybere sammen, og lidt efter kom hun til at græde. Hendes mor satte sig hos hende, men mandfolkene trak sig ind på kontoret med deres cigarer. Stokke røg ellers ikke, men den aften røg han af vanvare. Hackfeld sagde, at det var godt, at Erna græd. Det lettede.

„Hvor meget – tror De, hun får?“ spurgte Stokke med bævende mund.

„Ikke ret meget,“ sagde Hackfeld. „En ubetydelighed. Det er jo første gang, så er det ikke så dyrt. Lidt mere kaffe, Stokke?“

Klokken 10 begyndte Hackfeld diskret at gabe – Stokke forstod, at det var tid at bryde op. Men opbruddet var endnu pinligere end

ankomsten – det var så underligt, at ikke alle som hørte til familien, skulle gå. En blev tilbage. De øvrige forsøgte at lade, som om de glemte hende, de gik hende forbi, de tumlede ud i gangen med bøjede rygge og begyndte at tage tøjet på.

Erna gik ind på metoden, hun lod, som mærkede hun ikke deres forsvinden.

Men Anna løb pludselig tilbage. Hun tog slumretæppet, foldede det ud og svøbte det om Ernas skulder.

„Tag det om dig, lille Erna,“ sagde hun med ivrig omsorg. „Jeg har selv strikket det. Der er gået næsten 5 pund uldgarn i det. Jeg er så bange for, at der skal være koldt derinde.“

Med morgenekspresen kom en mand med guldbiller og sort, knitrende fuldkægg. Det var doktor Hoffgaard fra Gammel Kongevej. Han var i fine klæder og havde papirer i lommen. Alle døre åbnede sig for ham. Også Ernas arrestdør. Han viste sine papirer, Hackfeld tog til kasketten og telefonerede til politimesteren. Javel, Erna Stokke var fri. Anmeldelsen var taget tilbage. Politiet interesserede sig ikke mere for Erna end for den spurv, der napper af juleneget. Hoffgaard og Erna fulgte ad til hendes hjem. Hun fyldte så lidt ved siden af den høje, flotte mand. Sneen gik op omkring hendes lyse strømper, men hun mærkede det ikke. Hun gik ud og ind som en sneblind høne, men hun var fri – det kunne alle mennesker se. Byens folk var netop på vejen til kirken – de ville høre det nye orgel endnu engang. To sensationer havde julen bragt dem: orglet og Ernas arrestation. Nu sank den ene nok tilbage i sig selv.

„Her har De Deres datter igen,“ sagde Hoffgaard til forældrene. „Det var en fejltagelse.“

„En fejltagelse!“ Stokkes samlede forstand stod stille. En fejltagelse! Egentlig burde de jo le og råbe hurra, men det kunne de ikke, så græd de i stedet for. Dernæst bød de Hoffgaard kaffe, og han tog imod den.

„Var sagerne da ikke stjålne,“ dristede Stokke sig omsider til at spørge, da Erna var gået op på sit kammer for at skifte tøj.

„Jo,“ sagde Hoffgaard roligt, „jo, sagerne var stjålne.“

Stokke tav, han kunne ikke finde på mere at spørge om.

„Men arrestationen var en fejltagelse,“ sagde doktoren efter en pause. Og han forklarede, hvordan hans kone havde forstuvet foden, hvorfor familien var vendt hjem. De havde straks opdaget tyverierne og gjort anmeldelse til politiet i den tro, at der havde været indbrud. At Erna var tyven, havde de ikke tænkt sig, men politiet var gået frem efter sit eget system.

„Så er hun altså alligevel en tyv,“

klagede fru Stokke og røkkede med overkroppen. „Selv om De nu vil lade nåde gå for ret – hvad skal der så blive af hende!“

„Hun tager med mig tilbage i sin plads.“

„Tilbage til Dem?“

„Jeg synes, at hun skal vinde sin sejr, der hvor hun har lidt sit nederlag.“

„Jamen – en tyv!“

„Vi må hjælpe hende,“ sagde Hoffgaard alvorligt. „For hun er også noget andet end en tyv. Da min kone i sommer var meget syg, plejede Erna hende – ja, bedre end jeg selv kunne have gjort det. Min kone vil ikke af med hende – og det vil jeg heller ikke.“

„Det er min skyld,“ sagde portør Stokke anklagende og rakte begge armene i vejret. „Jeg har sluppet hende for tidligt ud af min varetægt!“

„Nej, det er min skyld,“ råbte Anna, „det var mig, der ville have hende til København.“

„Vi har alle nogen skyld i hindandens ulykker,“ sagde Hoffgaard med sin rolige stemme.

Hackfeld sendte trækvognen hen med gaverne, og Hoffgaard bestemte, at de skulle uddeles akkurat som før. Et øjeblik holdt han kikkerten lidt dvælende i sin hånd, som havde han ondt ved at skilles fra den, men kun et øjeblik. Marius foretog uddelingen, og folk blev to gange glade for Ernas gaver. Kun stationsforstanderens frue sendte sine tilbage med nej tak.

Og så var der buddhaen – hvad skulle man gøre med den? I præstegården nyttede det ikke at henvende sig.

„Jeg er ked af at have det tunge monstret med hjem,“ sagde Hoffgaard grublende. Pludselig smilte han: „Den pæne mand derhenne med kasketten?“

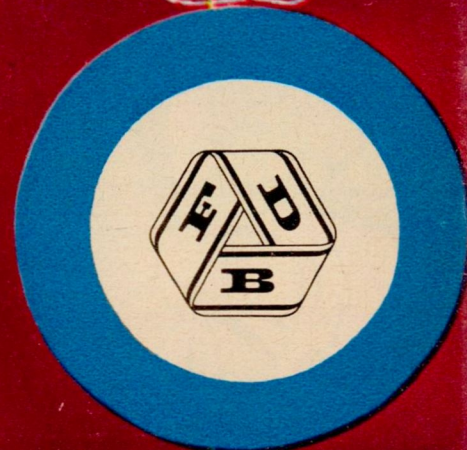
„Hackfeld?“

„Ja, den er sikkert noget for ham.“

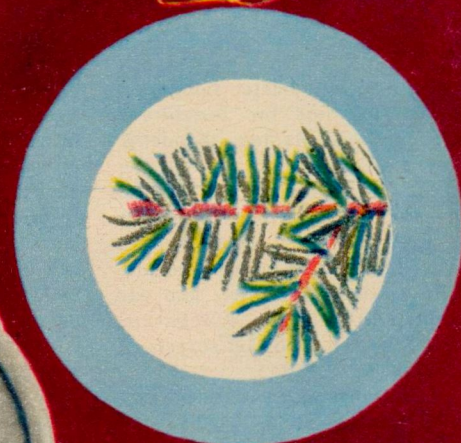
Buddhaen kom til at stå på Hackfelds skrivebord. Den var tung og god til at sætte på rapporterne.

Om aftenen rejste doktor Hoffgaard, og Erna fulgte med. Der var mange folk på perronen for at se hende drage af sted. Bagerst i flokken stod præstens søn. Han vinkede diskret til Erna, og det lykkedes hende at sætte et ganske lille forfjamsket smil op.

Derefter gik alt som før i den lille by. Folk opgav at finde løsning på mysteriet Erna, som var en tyv og dog ikke en tyv, men snarere en fornem, gavmild dame. Stokke passede sine lygter med en uendelig omhu, at de ikke skulle tære for meget olie og ikke ose. Og når han lattede en kasse ind i toget, så han efter den med et bange blik: nu var den ude af hans hænder – hvordan ville det gå den på dens rullende færd ud i den vide verden?

julekaffen er Cirkel kaffe

landets mest solgte

og så får De endda dividende

i Brugsen